

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

ADRIAN PĂUNESCU- POEZIA UNUI SPIRIT „AL CONTRASTULUI”

Doctorand,

PANȚICĂ GEORGE

Seria U 2: Filologie – Română nr. 43

GALAȚI

2026

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

Rezumat

Adrian Păunescu – poezia unui spirit „al contrastului”

Doctorand,

PANȚICĂ George

Președinte: Prof. univ. dr. habil. TULUȘ Arthur-Viorel
Prorector Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Conducător științific, Prof. univ. dr. habil. NICOLETA IFRIM
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Referenți științifici, Cercet. șt. gr. I dr. habil. BĂDESCU Laura - Eveline
Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu” al
Academiei Române;
Prof. univ. dr. habil. GRATI Aliona
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova;
Prof. univ. dr. SPIRIDON Vasile
Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău.

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE SOCIALE

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Seria E 3: **Marketing**

Seria SSEF: **Știința sportului și educației fizice**

Seria SJ: **Drept**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE

Seria U 1: **Filologie- Engleză**

Seria U 2: **Filologie- Română**

Seria U 3: **Istorie**

Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOMEDICALE

Seria M: **Medicină**

Seria F: **Farmacie**

Seria U 2: Filologie – Română nr. 43

GALAȚI

2026

Cuprins

Introducere.....	8
Introduction.....	11
Argument.....	15
I. Delimitări estetice și ideologice ale generației șaizeciste. Ipostaze ale poeziei perioadei: re-configurări pre- și post-decembriste. Adrian Păunescu.....	26
I.1. Contextul estetic, ideologic, socio-cultural și politic al generației '60.....	26
I.2 Limitări ideologice și forme compensatorii de expresie în literatura română sub totalitarism. Repere teoretice și re-evaluări estetice.....	39
I.3 Autonomia esteticului și dinamica formelor discursului poetic românesc în perioada comunistă și postcomunistă.....	43
I.4. Poezia șaizecistă în context și revizuirile de după '89.....	47
II. Profil de scriitor între existența biografică și transfigurarea eului creator.....	63
II.1 Fragmente de profil biografic și ipostaze ale activității culturale.....	63
II. 2. Perspective asupra debutului literar al poetului.....	68
II.2.1 Debutul în periodicele vremii – o viziune cronologică a conturării profilului creator	68
II.2.2. Debutul editorial în volum.....	77
II.3. Particularități ale imaginarului poetic în volumul de debut <i>Ultrasentimente</i>	81
II.4. De la stilul prolix la „poezia grandiosului”. Avataruri editoriale ale imaginarului creator.....	85
II.5. Ipostaze ale poeziei de maturitate. Coagulări tematice în discursul liric.....	102
II.6. Reprezentări alternative ale identității național-colective în lirica de expresie socială. Re-configurări critice.....	110
II.7. Profilul creatorului și imperativele Istoriei imediate: primatul ideologic și „recuperările” estetice postdecembriste.....	117
II.8. „Afinități creatoare” în imaginarul poetic. Dialogul liric cu modelele tutelare.....	121
III. Ipostaze ale liricii lui Adrian Păunescu în diacronia receptării critice. „Dosar de lectură”	125
III.1. Receptarea critică a poeziei din perioada tranzitorie a ante-debutului editorial.....	127

III.2. Ipostaze ale receptării critice a „poeziei pure” din perioada 1965-1989.....	134
III.3. „Vârsta” poeziei cu miză socială și politică. Recuperări critice.....	147
III.4. Etapa „păunescianismului integral constituit și asumat” – ipostaze și controverse critice.....	156
IV. „Teme și variațiuni” în construcția imaginarului poetic. Izomorfisme tematice și rețele de imagini. Evaluări recuperatoare.....	165
IV.1. Reprezentări metamorifice ale erosului. De la sugestie la mărturisire.....	165
IV. 2. Ipostaze ale feminității și proiecții ale cuplului. Recurențe tematice și construcție a sensului.....	171
IV. 3. „Mărturisiri ale inimii”. Jurnalul liric al iubirii neîmplinite.....	180
IV.4. Tema naturii și tentația erotogenică.....	202
IV. 5. „Panopticum” familial compensatoriu. Strategii lirice ale „refugiului” din Istoria imediată.....	209
IV. 5.1. Ecourile filiale în lirica lui Adrian Păunescu. Un posibil „complex paternal”....	215
IV.5.2. „Trauma pierderii” și nostalgia recuperării prin proiecție lirică.....	219
IV. 6. Ipostazieri lirice ale Istoriei - de la recuperarea utopică la proiecția cu miză socială asupra Istoriei recente.....	224
IV. 6.1. Proiecții ale Sinelui în recuperările Istoriei. Portrete poetice.....	240
IV. 6.2. Premise pentru o „geografie identitară” în lirica patriotică și socială.....	244
V. Concluzii.....	254
Index de autori.....	266
Bibliografie.....	270
Lista lucrărilor publicate și prezentate.....	292

Adrian Păunescu – poezia unui spirit „al contrastului”

Rezumat

Cuvinte-cheie: *Adrian Păunescu, totalitarism, ideologie, autonomia esteticului, contrast, ambivalență, imaginar poetic, poezia grandiosului, identitate național-colectivă, modele tutelare, izomorfisme tematice, metamorfozele erosului, tentația erotogonică, „panopticum” familial, ecouri filiale, trauma pierderii, portrete poetice, geografie identitară.*

În prezenta teză de doctorat ne-am propus să reconfigurăm, prin re-lectură, locul poeziei lui Adrian Păunescu în istoria literară recentă, pornind de la ideea-cadru a poetului ca „spirit al contrastului.” Conceptul trimite, simultan, la tensiunile constitutive ale operei (intimitate/oratorie, etic/estetic, tradiție/modernitate, rural/urban, utopie/critică), la oscilarea dual-creatoare între expansiunea publică și introspecția melancolică, precum și la dinamica receptării critice, polarizată ante- și post-decembrist. Această teză de doctorat pledează pentru o lectură stratificată, care să decongestioneze dihotomiile acute (adeziune/respingere, artă/miză propagandistică) și să restituie mecanismele interne de structurare ale textului: forme și teme ale imaginarului poetic, moduri de ipostaziere a vocii poetice. Cercetarea de față răspunde unei duble necesități critice. Pe de o parte, necesitatea de a înțelege în ce fel „autonomia esteticului” a fost negociată într-un peisaj literar supus presiunilor ideologice, pe de altă parte, imboldul de a reconcilia, fără a confunda, perspectiva istorică (dosarul diacronic de receptare, context, revizuri) cu lectura de proximitate a poemelor (analiza imanentistă și tematică). În această direcție, „spiritul contrastului” devine mecanism metodologic de operare critică, o amprentă conceptuală a stilului și instrument de descriere a tensiunilor care conferă energie ambivalentă poeziei păunesciene.

Despre opera lui Adrian Păunescu s-a scris adesea în cheie valorică extremă: de la entuziasm necondiționat la de-valorizare totală. Polarizarea a fost amplificată de conjuncturi extra-literare (medierea publică a persoanei, evenimentele colective, proximități ideologice), ceea ce a împins lectura critică fie spre perspectivă morală, fie spre idealizare. În acest context, teza de față urmărește să re-așeze evaluarea în zona criteriilor estetice, corelate cu biografia poetului și cu factorul istoric-literar, pentru a separa planurile, dar fără a le despărți.

Din punct de vedere teoretic ne sprijinim pe conceptul autonomiei esteticului și al „literaturii sub constrângere”, perspectivele re-lecturii, ale revizuirilor critice post-decembriste și instrumentele analizei tematice (retorică, tipologii ale vocii, scenografie a

adresării, izotopii tematice). În plus, aducem în prim-plan un unghi mai puțin exploatat: citirea imaginarului poetic recurent ca izomorfisme tematice, noduri care leagă teme predilecte (eros, natură, familie, istorie), materializate în registre poetice (confesive/oratorice) și dispozitive formale (refren, enumerare, hiperbolă).

Ipoteza cercetării vizează faptul că poezia lui Adrian Păunescu își extrage specificul dintr-o serie de contraste structurant-creatoare, convertite în mecanisme de formă și sens. Aceste contraste explicitează atât coeziunea internă a operei, cât și fracturile de receptare. Cercetarea pornește de la un set de întrebări privind modul în care, în opera lui Adrian Păunescu, se „negociază” critic raportul dintre autonomia estetică și presiunea ideologică - înainte și după anul 1989; felul în care se configurează „păunescianismul” ca identitate stilistică (miza vocii intime și publice, a adresării poetice la „singular” și „plural”, a retoricii hiperbolei și a refrenului). Un alt aspect vizează funcționarea temelor majore eros, familie, natură, istorie (drept generatoare ale unor rețele izomorfe de imagini structurând creator o „mitopoetică identitară”), mecanismele interne ale oscilației receptării între „poezie pură” și poezie cu miză socială, respectiv între valorizări etice și refuzuri ideologice, precum și câștigul epistemic al re-vizitării critice prin „spiritul contrastului”, cu efecte de clarificare asupra valorilor, formelor și procedurilor de lectură. În consecință, obiectivele vizează delimitarea contextului generației '60 și a grilelor de lectură pre- post-decembriste, reconstituirea diacroniei receptării („dosarul de lectură”), fixarea profilului biografic și a „afinităților creatoare” drept vectori ai vocii poetice, descrierea unei topologii tematice cu evidențierea izomorfismelor imaginarului poetic, precum și propunerea unei metodologii transferabile pentru poezia scrisă sub constrângere. Cadrul teoretic integrează, în egală măsură, elemente de istorie literară (autonomia ca practică re-negociată, scriitura sub regim totalitar, revizuri post-decembriste), teoria receptării (dinamica canonului, comunități de lectură, criterii ale reevaluării) și analiza poetică (retorica adresării, tipuri de voce confesivă/oratorică, imagistică și topologii tematice). Metodologia combină analiza tematică a liricii păunesciene, cu momentele relevante din biografia poetului și cu cele selectate din contextualizarea istoric-ideologică non-dominantă, prin studiul receptării creației din periodice și volume critice, formularea unei panorame tematice și analiza izomorfismelor, alături de „comparatism” intern și intertextualitate.

Adrian Păunescu rămâne unul dintre cei mai vizibili și controversați scriitori ai literaturii române postbelice, un poet a cărui „voce publică” și „voce poetică” s-au suprapus. Temperamentul expansiv, magnetismul oratoric și instinctul de organizator al „fenomenelor” culturale au construit imaginea unui *tribun* cu mai multe valențe (poet, animator de cnaclu,

editor, gazdă a spectacolului liric), în timp ce în poezie se afirmă drept un „eu confesiv” vulnerabil, traversat de elan și patos. Dubla postură, oscilând între intimitate și adresare colectivă, a generat un limbaj poetic recognoscibil prin retorica amplă, registre și tensiune între solemnitate și autoironie. Personalitatea lui Adrian Păunescu, alimentată de o energie a prezenței permanente și de un orgoliu al eficienței publice, a produs atât entuziasm, cât și respingeri ferme. Teza de doctorat propune analiza tematică a operei poetice a lui Adrian Păunescu din perspectiva unui principiu organizator intern - „spiritul contrastului.” În această cheie de receptare, opozițiile structurante (privat/public, individual/colectiv, solemn/autoironic, text/performanță, sacru/profan, patos/ironie) nu apar ca accidente retorice, deoarece sunt mecanisme generative ale sensului și ale efectului afectiv în lirica păunesciană. Scopul cercetării este fixat asupra conturării profilului pe care discursul liric păunescian l-a proiectat, prin evidențierea transformărilor estetice raportate la contextul socio-cultural problematic, concomitent cu **validarea estetică a unui corpus de referință** care pune în lumină textele care rezistă (din punctul nostru de vedere) dincolo de controversele și polarizările impuse de regimul politic. La Adrian Păunescu, contrastul funcționează ca mecanism intern care ordonează retorica poetică, folosind figuri de stil diverse (antiteză, oximoron, hiperbolă) și justifică polarizarea receptării critice postdecembriste. În consecință, abordarea tematică a liricii păunesciene din prezenta teză va evidenția macro-structurile tematice coagulate în imaginarul poetic, propunându-se o analiză amplă și sistematică a poeziei lui Adrian Păunescu (integrată în contextul generației '60 și al revizuirilor postdecembriste) prin perspectiva tematică susținută de analiza corpusului identificat și de un „dosar de receptare” construit diacronic. Scopul demersului este (re-)evaluarea dimensiunii estetice a operei păunesciene, dincolo de polarizările ideologice și de aspectele biografice care au însoțit receptarea publică a activității culturale a lui Adrian Păunescu. În lectura critică a liricii păunesciene, demersul metodologic se întemeiază pe ideea că poemul necesită o abordare care să-i recunoască cele trei dimensiuni identificate de Ioan Fărnuș, „vizuală”¹, „corporală”² și „sonoră”³, impunând o privire aparte asupra modului de articulare a metamorfozelor discursului poetic. Receptarea operei lui Adrian Păunescu este amplă și contradictorie, oscilând între valorizări entuziaste și respingeri motivate ideologic. Nu au fost identificate în spațiul public sinteze monografice relevante, care să aibă la bază un inventar tematic riguros structurat, pentru a evidenția ceea ce rezistă astăzi estetic. În perspectivă

¹ Ioan Fărnuș, *Analiza textului literar*, Editura PIM, Iași, 2020, p. 124.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

hermeneutică, după cum evidențiază Ioan Fărnuș, sensul poeziei păunesciene se devoalează treptat, deoarece, „fiind scris pentru a fi recitat, poemul este o experiență corporală.”⁴ În aceeași logică de idei, este relevantă pentru **analiza tematică** a corpusului ideea că „dimensiunea sonoră este, probabil, cea mai importantă trăsătură a textului poetic, aceea care face din el un discurs memorabil”⁵, justificând astfel faptul că poemele păunesciene sunt ușor de recitat în public, ceea ce generează o puternică emoție colectivă. În egală măsură, obiectivul acestei cercetări este concentrat în jurul realizării unei monografii tematice a liricii lui Adrian Păunescu, integrată în contextul generației '60 și corelată cu un dosar diacronic al receptării critice, precum și analiza „în interiorul operei” a mecanismelor de construcție a vocii poetice, a temelor și a imaginarului artistic. În același timp, demersul tezei vizează, ca **elemente de noutate a abordării**, identificarea izomorfismelor tematice (eros, feminitate, jurnalul inimii, natură, familie, istorie/identitate), validarea „despărțirii” de modelele tutelare interbelice și postbelice, identificarea „nucleului estetic durabil” prin convergența lecturii imanentiste cu **perspectiva tematică** și cu cele deja formulate în bibliografia critică de receptare, dar și identificarea particularităților „vocii” poetice ante- și post-decembriste.

Pornind de la premisa că „poemul implică o foarte mare atenție acordată organizării formale. Structura textului poetic implică o distanțare față de discursul prozei”⁶, analiza critică a poemelor păunesciene va urmări **criteriul estetic**, deoarece dinamica sensului este produsă prin „jocul” intern al limbajului, prin interacțiunea elementelor formale și prin generarea unei lumi autonome în care „poemul înseamnă joc cu limbajul”⁷, căci „într-un poem totul comunică”⁸ și „dă naștere unui univers.”⁹

În această ordine de idei, menționăm poziția lui Carmen Mușat, care definește „problematika identității – fie ea individuală sau colectivă”¹⁰ ca fiind „indisociabil legată de cea a memoriei și de cea a realității sociale.”¹¹ După anul 1989, spațiul public românesc a traversat „un moment (prelungit) de revelație a golului, a falsului instituționalizat.”¹² Consecința, alimentată mai ales de dezvăluiri biografice, a fost „un amplu proces de revizuire

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Ibidem*, p. 125.

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem*, p. 126.

⁹ *Ibidem*, p. 128.

¹⁰ Carmen Mușat, *Identități alternative- variațiile identității în spațiul public postcomunist*, *Echinox Journal*, 02.07.2021, <https://caieteleechinox.lett.ubbcluj.ro/identitati-alternative-variatiile-identitatii-in-spatiul-public-postcomunist/>, accesat la data de 18 iunie 2025.

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

a identităților, care atinge atât personalitățile a căror existență s-a încheiat deja – fiind vorba, așadar, despre o revizuire post mortem –, cât și o serie de persoane publice contemporane nouă, grav compromise în timpul dictaturii comuniste și aflate acum în plină campanie de reconstrucție a identității lor sociale.”¹³ Pe acest fundal, analiza și interpretarea operei lui Adrian Păunescu necesită o disociere fermă între planul estetic și campaniile revizioniste *postfactum*. Observația privind „paralelismul” dintre formele „prudente” de raportare creatoare la trecut și strategiile de reconstrucție identitară este relevantă și pentru cazul de față: „De altfel, există un paralelism evident între modul precaut în care ne raportăm la trecut – temători să abordăm subiecte «dificile», cum ar fi opțiunile prolegionare ale lui Mircea Eliade sau abdicarea morală a lui G. Călinescu, după instaurarea comuniștilor la putere – și modul în care reacționăm în fața tentativelor repetate ale unor personaje precum Corneliu Vadim Tudor, Adrian Păunescu, Eugen Florescu și alții *eiusdem farinae* de a-și construi identități sociale alternative, eludând aspectele incomode, «detaliile» compromițătoare, atitudinile servile față de Puterea comunistă sau faptele reprobabile comise cu bună-știință până în 1989.”¹⁴ În plus, impactul construcției ideologizante a „legendelor biografice” încă interferează în receptarea post-decembristă a literaturii „obsedantului deceniu”: „Regimul totalitar comunist nu avea nevoie de biografii, ci de legende, putându-se lesne dispensa de oamenii concreți, imperfecti deoarece erau mult prea umani, pentru a-i înlocui cu ficțiuni eroice ireproșabile. Fuga de realitate a îmbrăcat și forma refuzului consecvent de a accepta că domnitorii, scriitorii sau artiștii au și biografii concrete, nu doar destine exemplare, redactate oficial și consacrate post mortem.”¹⁵ Astfel, este necesară separarea planului evaluării estetice „(imaginar artistic, voce poetică, tematică abordată)” de cel al evaluării moral-politice, fără a minimaliza relevanța contextului socio-cultural în dinamica receptării.

Teza de doctorat este organizată în patru capitole, structurate în trepte de analiză succesive ale poeziei lui Adrian Păunescu. Primul capitol, intitulat *Delimitări estetice și ideologice ale generației șaizeciste. Ipostaze ale poeziei perioadei: re-configurări pre- și post-decembriste. Adrian Păunescu*, propune o relectură sintetică a poeziei generației '60¹⁶

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ În literatura română postbelică, termenul „șaizecism” funcționează ca un reper operațional pentru delimitarea unei configurații estetice și istorico-literare specifice. O formulare sintetică, pe care o avem în vedere ca punct de pornire în analiza noastră, este oferită de *Dicționarul General al Literaturii Române*, care precizează: „**șaizecism**. Cuvântul ar trebui să desemneze sintetic trăsăturile (estetice, tematice, compoziționale, contextual istorico-literare etc.) caracteristice ale literaturii din anii '60 ai secolului al XX-lea.” - *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/publication/description?category=general-concepts&number=68&name=%C8%98aizecism>, accesat la data de 25.03.2025.

prin corelarea cadrului estetic cu cel ideologic, socio-cultural și politic, încât poezia epocii să fie înțeleasă din interiorul tensiunilor care au modelat-o. Partea introductivă fixează contextul liberalizării relative urmate de replieri ideologice, reconfigurări ale canonului literar și modificările limbajului poetic, apariția unor formule care oscilează între modernitate și constrângerile unui regim politic care instrumentalizează doctrinar spațiul cultural contemporan. În această paradigmă, se configurează „limitele” impuse de cenzură, autocenzură și presiunea discursului oficial, dar și reacțiile literaturii: codificări, disimulări ironice, metaforizări compensatorii, recuperări ale tradiției într-o cheie modernă ori schimbări de registru stilistic prin care textul își apără libertatea internă. Subcapitolul dedicat *limitărilor ideologice și formelor compensatorii* identifică mecanismele prin care poeticul își conservă autonomia: densitatea imaginarului poetic, strategia ambiguității, organizarea formală riguroasă, conexiunile intertextuale și apelul la metaforă. Conceptul de *autonomie a esteticului*¹⁷ este abordat ca mod de funcționare a discursului poetic: textul își instituie propriile reguli de coerență (ritm, timbru, imaginar poetic) și, tocmai prin acestea, își câștigă un spațiu de libertate în interiorul constrângerilor. În plus, este clarificată poziția critică față de opozițiile dintre **estetic** și **politic**, insistându-se asupra faptului că esteticul devine fundamental în construcția internă a imaginarului literar. Ultimul subcapitol urmărește reconfigurările post-decembriste: revizuirile canonului, mutarea accentelor de lectură, recontextualizarea „dosarelor” biografice și reevaluarea textelor dincolo de etichete ideologice. Se abordează modul în care schimbarea orizontului de așteptare afectează interpretarea poeziei șaizeciste, producând atât de-mitologizări, cât și noi ierarhii valorice. În ansamblu, capitolul are un dublu scop: reconfigurează, cu instrumente istorico-literare și teoretice, orizontul de așteptare specific poeziei generației '60 și precizează criteriile de identificare a autonomiei formelor poetice, verificabile în structura textului (prozodie, ritm,

¹⁷ În contextul reconstrucției post-doctrinare a peisajului literar, critica generației '60 este reorientată spre *autonomia esteticului*, reabilitând criteriile interne ale operei (formă, stil, valoare) prin detașarea de evaluarea sub imperativele ideologice. În locul determinismului și al servituților politico-doctrinare anterioare, se afirmă primatul judecății de valoare, al talentului și al intuiției critice, ca strategii deliberate de eliberare a discursului critic și de reconectare la normele modernității estetice. În acest spirit, *Dicționarul General al Literaturii Române* sintetizează orientarea critică a reprezentanților generației '60: „este o critică preponderentă, dacă nu este exclusiv estetică, o critică ce respinge sau eludează aspectele ideologice și teoretice, acordând prioritate autonomiei. esteticului, cultivând rolul judecății de valoare, elogiarea talentului, a intuiției, respingerea determinismului, toate acestea fiind elemente decisive ale strategiilor de eliberare a criticii din a servirii față de factorul politico-ideologic total al activității care ar fi fost victimă în perioada imediat anterioară.” - ****Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/publication/description?category=general-concepts&number=68&name=%C8%98aizecism>, accesat la data de 25.03.2025.

tropi, imaginar poetic) și în persistența sensurilor sub presiunea contextului social, politic și cultural, fiind baza metodologică pentru analizele ulterioare ale corpusului selectat.

Capitolul al doilea, intitulat *Profil de scriitor între existența biografică și transfigurarea eului creator*, urmărește configurarea „vocii” poetice ca rezultat al unei transfigurări susținute a biograficului în materie creatoare. Biografia este abordată strict în măsura în care devine resursă relevantă pentru lirica păunesciană. Se evidențiază modul în care vocea poetică se fixează și se diferențiază, în timp, cum se stabilește o tonalitate recognoscibilă în spațiul cultural și cum se instituie relația dintre confesiune și retorică, dintre particular și general, dintre „eul creator” și „cititor.” Punctul nodal al primului subcapitol îl reprezintă debutul și imaginarul poetic conturat în volumul *Ultrasentimente*¹⁸, analizat ca spațiu de definire a temelor, motivelor și a primelor rețele tematice. Se inventariază temele abordate, tiparele prozodice și soluțiile de ritmare a textului poetic, tipurile de figuri de stil (anafora, hiperbola, antiteza), regimul confesiunii și al adresării, precum și primele schițe ale unei identități poetice coerente. Din această perspectivă, subcapitolul urmărește tranziția *de la stilul prolix la poezia grandiosului* prin comprimarea sau dilatarea frazei poetice, creșterea spectacologiei retorice, orchestrarea refrenelor și a vocii poetice până la constituirea unui discurs liric de amploare, fără a pierde contactul cu nucleele lirice discrete care asigură coerența mesajului poetic. În continuare sunt evidențiate *ipostazele maturității*, cu accent pe modul în care temele se consolidează și se reorientează în funcție de noile orizonturi de așteptare ale receptării liricii păunesciene. Un subcapitol distinct examinează *reprezentările identității național-colective*, raportul dintre „eu” și comunitate, dar și negocierea dintre mit și Istorie. În plus, este abordat *raportul cu Istoria imediată*, în care presiunea conjuncturii este filtrată estetic prin mecanisme de stil, astfel încât discursul să evite simpla analiză ideologică. Subcapitolul dedicat *afinităților creatoare* pune în lumină dialogul cu modele tutelare și cu vecinătățile poetice (interbelice și postbelice), urmărind atât filiații de temă și imagine, cât și contrapuncte de tehnică literară. Ansamblul capitolului oferă *un profil de scriitor* care scoate la lumină modul în care aspectele cotidiene pot deveni transfigurate creator : textul devine voce, iar vocea — prin forme și teme — își găsește locul în spațiul poeziei române contemporane.

¹⁸Nicolae Manolescu, pentru evidențierea registrelor tematice ale volumului *Ultrasentimente*, consemnează primatul persuasiunii oratorice asupra reflexului liric al emoției pe care îl vede ca pe „o artă, desigur, elementară [...] are mai mare importanță decât reflexul liric al unei emoții.” - Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, 5 secole de literatură, ediția a doua, revăzută și revizuită, Editura Cartea Românească, 2019, pp. . 1026-1027.

În al treilea capitol, intitulat *Ipostaze ale liricii lui Adrian Păunescu în diacronia receptării critice. „Dosar de lectură”*, se urmărește, în mod sistematic, diacronia receptării critice a poeziei lui Adrian Păunescu, construind un „dosar de lectură” care pune în relație textele poetice cu modul în care au fost receptate de-a lungul timpului. Parcursul analitic începe cu perioada tranzitorie a ante-debutului editorial, când profilul creator se conturează fragmentar, în periodice și cronici de întâmpinare; aici sunt inventariate primele „etichete critice”, reperele tematice incipiente și observațiile de ordin formal, pentru a fixa un orizont de așteptare inițial. Urmează etapa „poeziei pure”¹⁹ din perioada 1965–1989, analizată prin prisma cronicilor de întâmpinare și a sintezelor de epocă în care se evidențiază consistența criteriului estetic, fluctuațiile evaluărilor în funcție de context și felul în care se fixează (sau se contestă) stilul păunescian. A treia etapă a creației păunesciene surprinde „vârsta” poeziei cu miză socială și politică, etapă în care receptarea critică se polarizează. Totodată, se pune în lumină etapa „păunescianismului integral constituit și asumat”²⁰, ca moment de consolidare a unei formule poetice recognoscibile, însoțită de controverse în spațiul critic. „Dosarul de lectură” este alcătuit din cronici literare, eseuri, interviuri și sinteze apărute în reviste literare, volume critice și intervenții publice, ordonate cronologic și puse în dialog. Se aplică o filtrare explicită, fiind reținute exclusiv opiniile care formulează criterii estetice verificabile (analiza organizării formale, a densității imaginarului poetic, a rețelelor tematice și a vocii poetice), în timp ce materialele strict propagandistice, panegirice sau denigratoare, lipsite de argumentare estetică, sunt excluse din corpul bibliografic de referință. Pentru a calibra imaginea de ansamblu, capitolul pune în dialog lectura contemporană cu relecturile postdecembriste, marcând deplasările de accent, corecțiile și reconfigurările interpretative produse după evenimentele din decembrie 1989. Rezultatul este o imagine amplă a poziționărilor critice, care evidențiază perspective critic-estetice coerente și o tipologie a argumentelor recurente, facilitând înțelegerea modului în care scriitura păunesciană a fost valorizată (sau devalorizată) în timp. Capitolul oferă instrumentele necesare pentru corelarea evaluărilor critice cu structura poemelor, pregătind analiza din capitolele următoare.

Intitulat *„Teme și variațiuni” în construcția imaginarului poetic. Izomorfisme tematice și rețele de imagini. Evaluări recuperatoare*, capitolul al patrulea propune o analiză transversală a imaginarului poetic, în care temele, motivele și figurile recurente sunt urmărite ca „izomorfisme”, structuri de profunzime care susțin, dincolo de variațiile de stil și de epocă,

¹⁹ Alex. Ștefănescu, *Istoria literaturii române contemporane. 1941-2000*, Editura Mașina de Scris, București, 2005, p. 494.

²⁰ *Ibidem*, pp. 495-496.

o coerență internă a liricii păunesciene. Scopul este dublu: pe de o parte, elaborarea unui inventar de teme abordate în volumele și etapele creației (de la debut la maturitate), pe de altă parte, constituirea rețelelor de imagini poetice care leagă planul afectiv de cel ideatic, conturând o imagine de ansamblu a operei „rezistente” din punct de vedere estetic prin care creația păunesciană rămâne în interiorul spațiului literar. În această logică, sunt evidențiate atât aspectele formale, cât și dinamica temelor și motivelor literare abordate, cu o atenție constantă asupra modului în care poemul transformă biograficul, socialul sau istoricul în materie estetică. Un prim nucleu tematic este *erosul*²¹, urmărit de la formele aluzive ale sugestiei până la confesiunea directă. „Variațiunile” nu se reduc la schimbări de tonalitate; ele indică treceri de la abordări discrete, în care privirea, gestul, culoarea sau lumina conferă sensul, către mărturisirea intensă, în care vocea poetică își asumă un ritm mai amplu. Rețeaua imaginarului poetic pune în legătură motivele corporale (inimă, brațe, respirație) cu simboluri ale trecerii (zăpada, vremea, anotimpurile) sau ale arderii (focul, jarul), astfel încât *erosul* devine un regim de cunoaștere: afectul produce formă, iar forma fixează o memorie a trăirii. În acest context, se poate observa cum, de la o etapă la alta, abordarea *erosului* integrează *confesiunea* și *reflecția*, trecând de la „imaginea-eveniment” la „imaginea-idee”, fără a pierde forța senzorială a expresiei. Corelativ, *ipostazele feminității* și *proiecțiile cuplului* configurează un câmp simbolic în care alteritatea devine oglinda eului și locul negocierii dintre intimitate și discurs. Femininul apare, pe rând, ca *prezență tutelară*, *parteneră dialogală*, *instanță a memoriei sau principiu ordonator al lumii afective*; fiecare ipostază declanșează un tip de retorică: invocatoare (apostrofa), intensificatoare (enumerații gradate) sau recuperatorie (anafora cu rol de refren). *Cuplul* funcționează ca mijloc de construire a sensului: două voci (sau două registre ale aceleiași voci) care negociază, prin „jocul” limbajului, distanța și apropierea, promisiunea și ratarea, evidențiind dinamica interioară a poemului. În acest cadru, se remarcă *o tipologie a figurilor feminine* (idealizată, maternă, consolatoare), fiecare corelată cu o structură sonoră și una a imaginarului poetic specific. Dinspre confesiune, discursul poetic avansează către *jurnalul inimii*, un spațiu în care lirismul notează, aproape diaristic, secvențe ale trăirii: zile, stări, reveniri, repetări. Este marcat fluxul afectiv și instituirea unei forme în care recurențele lexicale și ritmice (repetiții, rechemări, variațiuni minore în interiorul aceleiași scheme lirice) creează efectul de „memorie în

²¹ Eugen Simion, în analiza sa, observă că la Adrian Păunescu „filozofia, atâta câtă există, și erosul [...] sunt niște praguri” care alternează. - Eugen Simion, *Scriitorii români de azi I*, Editura Cartea românească, București, 1978, p. 246.

acțiune.” *Jurnalul inimii* devine cadrul în care se exersează trecerea de la individual la tipic, de la confesiune la meditație, consolidând un timbru recognoscibil în lirica păunesciană.

Un alt nucleu tematic, specific liricii păunesciene, este *natura*, însoțit de ceea ce poate fi numit *tentația erotogonică*: peisajul este decor co-participativ și principiu activ de generare a sensului, iar imaginile naturii sunt „încărcate” erotic mai mult în registrul genezei afective, decât în registrul descriptiv. Arborii, apa, vântul, lumina, cerul funcționează ca extensii ale eului creator, ca instrumente de ritmare a vocii și ca repere metaforice. În această rețea, natura susține convertirea trăirii în formă și dă măsură spațio-temporală poemului pe baza alternanțelor zi/noapte, anotimpuri, treceri meteorologice, având un calendar interior care face inteligibilă evoluția sentimentului. Erotogonia naturii se reflectă în evidența „nașterii” dorinței sau a reînnoirii acesteia, în care cuvântul însuși pare să refacă un act creator original.

O altă temă specifică liricii păunesciene este „*panopticul*” *familial compensatoriu*, un spațiu liric în care familia devine loc de refugiu și de reordonare simbolică, o contra-greutate la presiunea Istoriei imediate. *Ecourile filiale* (figura paternă, chemarea maternității, fraternitatea) creează o galerie de portrete concentrate ; tot aici se află evidențiată și „*trauma pierderii*”, văzută ca un gol, tăcere sau absență, deoarece mesajul poemului caută să recupereze ceea ce nu poate fi recuperat. Din această perspectivă, familia nu e un subiect secundar, aceasta devine un mecanism de „reactivare” a vocii, fiind un mod de a păstra continuitatea eului prin legături afective codificate poetic.

Pe un palier tematic complementar, *Istoria* intră în poezie ca reper cronologic și ca *matrice de sens*. Capitolul urmărește două direcții: pe de o parte, *recuperarea utopică*, încercarea de a reconstitui, în limbajul poemului, o imagine a comunității, a destinului colectiv, a idealului; pe de altă parte, *proiecția poemelor cu miză socială*²² *asupra Istoriei recente*, în care vocea poetică devine oratorică, mobilizatoare sau interogativă. Variațiile de ton (de la imn la elegie civică, de la invectivă la portret elogios) sunt citite prin criterii formale: ritmuri accentuate, refrene, dispuneri pe versuri lungi, cataloage de nume și locuri. Din intersecția acestor procedee rezultă *portretele poetice*²³, figuri ale comunității sau ale

²²Pentru clarificarea implicațiilor „rostului social” al poeziei lui Adrian Păunescu, observația lui Ion Simuț evidențiază faptul că aceasta „ne duce cu gândul la împrejurarea că, astfel, poetul nu are viață personală. Dar, împotriva aparențelor, se vede că nu o are decât pe aceasta: viața lui e un roman, dar un roman popular, povestit de toată lumea în diverse variante.” - Ion Simuț, *Incursiuni în literatura actuală*, Editura Cogito, Oradea, 1991, p. 68.

²³ Pentru exemplificare, Eugen Simion evidențiază figura lui Nicolae Bălcescu, cel căruia Adrian Păunescu i-a dedicat un întreg ciclu de poeme: „putem cita un întreg ciclu despre Bălcescu (Nicolae Bălcescu, La gurile Dunării, Stafia lui Bălcescu, Mormântul lui Bălcescu)” - Eugen Simion, *Scriitorii români de azi I*, Editura Cartea românească, București, 1978, pp. 257-258.

Istoriei recente, pentru care poemul construiește un cadru axiologic (virtuți, erori, memorii redistribuite) și o suprapunere de imagini și tropi. Din această perspectivă se poate contura o „*geografie identitară*” a liricii patriotice și sociale: toponime, repere culturale și istorice, toate plasate într-o rețea de semne care re-creează sentimentul apartenenței la un cronotop identitar. Geografia funcționează ca „hartă afectivă”, în care traseul simbolic al eului creator intersectează traseul memoriei colective, iar retorica are forță prin nodurile imaginarului poetic care coagulează sensul (figuri emblematice, momente de criză, locuri-simbol).

Din perspectiva *recuperărilor critice*, capitolul revizuieste lecturile exacerbat ideologice și reține exclusiv interpretările capabile să argumenteze criteriul estetic: analiza izomorfismelor tematice, a organizării formale și a ipostazelor vocii lirice. Astfel, aspectele controversate ale operei păunesciene sunt reexamine critice „în text”, apelând la argumente de construcție și coerență poetică. În același timp, relecturile postdecembriste sunt puse în dialog cu cronicile de epocă, pentru a marca deplasările de accent și pentru a testa stabilitatea valorilor atunci când criteriile ideologice sunt suspendate. În ansamblu, capitolul configurează o imagine amplă a liricii păunesciene: *erosul* (de la sugestie la mărturisire), *feminitatea și cuplul*, *jurnalul inimii*, *natura erotogenică*, *panopticul familial*, *Istoria* (între recuperarea utopică și miza socială), *portretele și geografia identitară*. Direcțiile tematice nu sunt juxtapuse, ele se întretaie, generând *rețele* în care aceleași imagini (inima, focul, timpul, numele locurilor) își schimbă funcția în raport cu registrul liric și cu presiunea contextului. Capitolul evidențiază ideea că durabilitatea estetică a operei depinde de *coerența formelor* și de *robustețea acestor izomorfisme*, care permit poemului să-și reînnoiască sensurile de la o etapă la alta.

Corpusul investigat reunește volumele de poezie ale lui Adrian Păunescu, selectate și ordonate cronologic; acolo unde a fost cazul s-au confruntat edițiile alternative pentru a evidenția diferențele textelor relevante pentru cercetarea realizată. Această etapă a permis analiza evoluțiilor formale, a reșezărilor tematice, a motivelor lirice și a configurării vocii poetice păunesciene, precum și identificarea schimbărilor de registru tematic. „Dosarul critic” include cronici, eseuri, interviuri de epocă și relecturi postdecembriste, prin evidențierea aspectelor relevant-estetice din textele lui Adrian Păunescu (cu eliminarea materialelor strict propagandistice ori denigratoare). Periodizarea urmează *pragurile editoriale* majore și corelează aparițiile cu momentele *de consolidare a vocii lirice*. În tot acest proces, s-au consultat constant *istoriile literare* și *dicționarele literare* de referință, pentru validarea cronologiilor, verificarea variantelor de titlu și de text, fixarea terminologiei critice și contextualizarea în specificul generației '60. Coroborarea între diversele ediții ale operei

păunesciene, filtrarea surselor critice și verificarea în instrumentarele istorico-literare susțin demersul și veridicitatea concluziilor formulate.

Analiza literară a corpusului pornește de la o dublă abordare: formală și tematică. În plan formal, lectura inventariază arhitectura versului, dinamica ritmică și instrumentația sonoră, repertoriul retoric (apostrofă, hiperbolă, anaforă, antiteză, parodie, invectivă), precum și mecanismele de imaginar poetic (imagini, metaforă, simbol, sinestezie). În acest registru, „jocul cu limbajul”²⁴ este tratat ca operator de sens: variațiile lexicale, ambivalențele semantice, repetițiile și deviațiile sintactice produc configurații semnificative, verificabile direct în text. Pe plan tematic, analiza presupune identificarea izomorfismelor tematice, a motivelor literare recurente și nodurilor simbolice specifice imaginarului poetic. Se urmărește felul în care aceste structuri se redistribuie și se reconturează de la un volum la altul sau între etapele creației, în acord cu schimbările de timbru, de prozodie și de context. Corelarea sistematică a celor două planuri permite o evaluare nuanțată a vocii lirice și oferă criterii valide pentru a distinge între componenta estetică și variațiile discursului poetic conjunctural.

Demersul propus aduce ca **element de noutate** conturarea unei panorame tematice, construite pe întregul parcurs editorial al lui Adrian Păunescu și ordonate cronologic, cu analizarea sistematică a edițiilor, acolo unde există variații relevante. Această poziționare metodologică permite urmărirea fină a persistențelor formale și tematice, dincolo de schimbarea cadrului istoric sau a grilelor ideologice, oferind o imagine nuanțată a continuităților și a punctelor de inflexiune internă ale liricii. În absența unor studii critice ample consacrate exclusiv poeziei lui Adrian Păunescu, prezenta teză propune o **monografie tematică** ce urmărește evidențierea estetică a textelor cu impact durabil printr-o corelare între analiza formală, **analiza tematică** și dosarul receptării organizat diacronic. Judecățile de valoare sunt susținute de textele poetice, prin identificarea izomorfismelor tematice, corelate constant cu poziționările critice ale epocii și cu relecturile postdecembriste. În acest cadru, „despărțirea” simbolică față de modelele tutelare interbelice și postbelice este tratată ca fenomen textual măsurabil, având în vedere reorientările timbrului poetic, mutații tematice și de regim retoric și reorganizările prozodice; filiațiile sunt astfel descrise în termeni de apropiere, contrapunerii și resemantizări, nu prin simplificări genealogice.

Un **alt element de noutate** constă în formarea unui dosar diacronic al receptării critice printr-un filtru estetic explicit, fiind reținute exclusiv acele poziții critice care

²⁴Ioan Fărnuș reține limitele discursului poetic „între autonomie și referențialitate”, evidențiind valențele jocului limbajului poetic. - Ioan Fărnuș, *Analiza textului literar*, Editura PIM, Iași, 2020, p. 152.

argumentează organizarea formală și coeziunea tematică, în timp ce materialele propagandistice sunt evitate. Receptarea critică este corelată cu abordările tematice ale poemelor, astfel încât fluctuațiile evaluărilor să poată fi explicate prin dinamica formelor, nu doar prin conjuncturi politice. În acest sens, relecturile post-decembriste sunt valorificate pentru a înțelege deplasările de accent și reconfigurările critice, însă fără a substitui lectura estetică prin judecăți extraliterare. Elementul de noutate este concentrat în jurul integrării imaginarului erotic și a poeziei cu miză socială într-un cadru unic de lectură, fundamentat tematic. Evitând împărțirea rigidă între „intim” și „civic”, cercetarea urmărește modul în care aceleași mecanisme formale (refrenul, enumerarea gradată, orchestrarea oratorică, variațiile ritmice), pot servi deopotrivă confesiunii și proiecției publice, iar aceleași motive recurente (inima, timpul, focul, numele și locul) se redistribuie între registre poetice diferite, generând o „geografie identitară” în care eul liric traversează natural de la afect la comunitate și de la jurnal poetic la istorie.

Demersul de cercetare din prezenta teză și-a propus realizarea unui inventar tematic al poeziei lui Adrian Păunescu, validat din punct de vedere estetic prin perspective ale receptării critice deja existente și explicat secvențial prin mecanismele de transfigurare a elementelor biografice în discurs liric. În acest sens, s-a propus grilă personalizată de analiză critică, care reunește abordarea tematică prin stabilirea temelor dominante (**eros, familie/filiație, identitate, Istorie imediată, natură**) și lectura contextuală care vizează încadrarea în generația șaizecistă. Astfel, teza urmărește descrierea modului în care un poet provenit dintr-o „generație aurorală, cu rol de verigă”²⁵ se fixează în spațiul literar prin densitatea elementelor de expresivitate artistică a poeziei sale. La începutul cercetării, a fost elaborat un „dosar de lectură” care acoperă etapele ante- și post-decembriste, surprinzând fluctuațiile evaluărilor critice, replierile și revizuirile acestora.

Punctul de pornire al tezei a fost studierea generației '60, drept *nod de reconectare* a poeziei române la modernitate în contextul hiatusul realist-socialist. **Contextul istoric** și mecanismele de funcționare ale noii sensibilități poetice vizează o schimbare de paradigmă, în care poeticul își recâștigă legitimarea pe baze principiilor estetice. În acest context social-cultural problematic, debutul lui Adrian Păunescu se produce prin aderarea la direcția modernistă deja reconfigurată de colegii de generație. Sonetul *Dăruire*, apărut în revista *Luceafărul* (1960), este un text care marchează precoce profilul unei voci ideologic angajate. Poemul funcționează ca program estetic și civic, deoarece propune o poezie militantă, care

²⁵ Adrian Dinu Rachieru, *Politică și canon literar I*, Editura Eikon, București, 2021, pp. 118-119.

îmbină patosul subiectiv cu imperativele colective ale epocii, înregistrează fidel vocabularul și simbolurile momentului („steaguri”, „victorie”, invocarea lui Maiakovski) și legitimează adeziunea la discursul oficial. Tonul emfatic și aspirațional al tânărului autor indică disponibilitatea de a transforma retorica politică în miză lirică, făcând din publicarea sonetului un prag al evoluției sale literare: de aici înainte, direcția dominantă va fi aceea a unei poezii de mobilizare, articulată pe valorile declarate ale timpului și susținută de o frazare oratorică, orientată spre comunitate. La 22 de ani, odată cu debutul editorial, Adrian Păunescu devine o voce distinctă, capabilă să convertească elanul vârstei în formulări expresive și energii confesive. Chiar criticii epocii remarcă o comunicare poetică „directă”, fără rezerve, care susține arhitectura volumului de debut, *Ultrasentimente*. Din presa literară a vremii (*Gazeta literară*) reiese că manuscrisul a circulat inițial sub titlul *Zile de mare emoție*, înlocuit ulterior cu *Ultrasentimente*. Lucian Raicu vedea în volum „o exuberantă prezență artistică”²⁶, fertilă, dar condiționată de viitoarea rigoare care să țină în frâu facila; Constantin Stănescu observa „cultivarea unui aparent vacarm liric”²⁷, cu sonorități puternice chiar și în zonele comune. Tematic, volumul abordează o gamă largă de teme, de la latența biologică a nou-născutului la nașterea mieilor ori la coacerea fructelor, iar stilistic construiește nuanțe prin „intuiția imperceptibilului” și prin hiperbolă, ca formă a cunoașterii. Deschiderea volumului cu poemul *Zile de mare emoție* plasează opera într-un climat al confesiunii, al meditației accentuate și al contrastelor vehemente, menit să evidențieze puritatea morală, fragilitatea și vitalitatea tinereții; pe alocuri, însă, discursul devine strident sau echivoc. După anul 1989, volumul *Ultrasentimente* a fost recitit critic în încercarea de a separa poezia relevantă estetic de contextul propagandistic. Din această perspectivă, anul 1965 marchează momentul în care multe dintre temele definitorii încep să se coaguleze, sugerând o coerență internă ce depășește conjunctura politică. Daniel Cristea-Enache a notat că asupra poeziei se proiectează inevitabil „imaginea omului”²⁸, ceea ce complică evaluarea estetică strictă și explică polarizarea cititorilor între adeziune entuziastă și respingere categorică. Reconsiderat astăzi, volumul, cu accentul său pe interiorul exacerbat și pe

²⁶ Lucian Raicu, *Adrian Păunescu – Ultrasentimente*, *Gazeta literară*, anul XII, nr. 11 (574), joi, 11 martie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?pg=83&layout=s, accesat în data de 18 martie 2024.

²⁷ Constantin Stănescu, *Adrian Păunescu: Ultrasentimente, Scânteia Tineretului*, anul XXI, seria II, nr. 4921, sâmbătă, 13 martie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1965_03/?pg=49&layout=s, accesat la data de 19 martie 2024.

²⁸ Daniel Cristea-Enache, *Ultrasentimente, Evenimentul Zilei*, nr. 5329, miercuri, 22 octombrie 2008, p. 19, https://adt.arcanum.com/ro/view/EvenimentulZilei_2008_10/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=364&layout=s, accesat la data de 19 martie 2025.

²⁸ *Ibidem*.

captarea „ultrasenzorialului”, oferă un cadru optim pentru relectură, relevând o etapă de sinceritate artistică anterioară militantismului retoric. Distincția între începutul promițător, complex, și formula ulterior standardizată doctrinar rămâne esențială pentru înțelegerea parcursului poetic al autorului.

Opțiunea declarată a lui Adrian Păunescu pentru **modele tutelare** precum Octavian Goga, George Bacovia sau Miron Radu Paraschivescu a alimentat debateri critice: o parte a exegezei vede filiații explicite, alta le contestă. Mihai Ungheanu observă că „versurile lui ne trimit adesea la poeziile lui Octavian Goga sau a pomenitului Miron Radu Paraschivescu și poetul chiar gândește în vecinătatea lor”²⁹, nuanțând totodată raportarea la George Bacovia: la Adrian Păunescu „desenul nu mai este calm ca la Bacovia, ci crispat; suprafețele se urmează și distorsiunile mărturisesc suferința omului și a materiei.”³⁰ În aceeași cheie, criticul afirmă că „Adrian Păunescu reia teme bacoviene, la dimensiuni noi, pe un alt registru și cu secvențe noi”, ceea ce trimite la mecanismul asimilării „tradiționalului” prin intensificare expresivă și expansiune imagistică, până la o tensiune vizuală și afectivă puternică. Victor Felea schițează profilul temperamental al poetului printr-o analogie „aș putea să îl caracterizez cu un vers al său despre Goga: «Contradictoriul, zbuciumatul Goga». Contradictoriu și zbuciumat, așa ni se înfățișează și Păunescu”³¹, capabil de autoexaminare necruțătoare, „până la penitență și autoflagelare.”³² La rândul său, Eugen Simion indică existența unui filon melancolic, dincolo de postura civic-combativă, care apropie lirica lui Adrian Păunescu de George Bacovia: „în locul furnicăturilor de cosmos, simte cum toamna intră ca un coșmar în natură, și în fumul ce se ridică peste câmpuri întrezărește umbra morții.”³³ În astfel de momente, „imensa orchestră a poemului amuțește”³⁴ și rămâne doar gravitatea unui violoncel, cum o arată secvența: „Acum, când cade toamna pe pământ,/ Ca un coșmar al unei boli ciudate [...] Acum, atât de singuri pe pământ,/ Să recităm Bacovia, plângând.”³⁵ Pentru Eugen Simion, poemul *Dor de Bacovia* funcționează ca semn al unei continuități afective între autor și modelul tutelar. De aceea, s-au avut în vedere **modelele tutelare** care fixează scena estetică a debutului: „un remake modernist”³⁶ alimentat de modelele din perioada interbelică (Lucian Blaga, Ion Barbu, George Bacovia, Tudor

²⁹ Mihai Ungheanu, *Arhipelag de semne*, Editura Cartea Românească, București, 1975, p. 112.

³⁰ *Ibidem*, pp. 109-110

³¹ Victor Felea, *Aspecte ale poeziei de azi II*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 96.

³² *Ibidem*.

³³ Eugen Simion, *Scriitori români de azi I, op. cit.*, p. 267.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Adrian Păunescu, *Cartea cărților de poezie, op.cit.*, p. 192;

³⁶ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române – 5 secole de literatură, op. cit.*, p. 981.

Arghezi). Astfel, modelele poetice nu au fost baza pentru mimesis, acestea au reprezentat punctul de pornire pentru recuperarea unor procedee artistice (metafora, imaginarul poetic, organizarea muzicală a discursului). În această „geografie” a formelor, Adrian Păunescu se așază printr-un ton confesiv de intensitate mare și prin sensibilitatea imaginarului poetic, care ține în aceeași ramă biograficul și viziunea poetică. Un aspect central al demonstrației a privit receptarea critică a operei păunesciene. Odată reactivată valoarea estetică, publicul avizat este mai restrâns, după cum remarcă Ioan Holban („de poezie au nevoie anumiți oameni”³⁷), evidențiind o etică a cititorului, cel care acceptă să fie provocat de text. Pentru Adrian Păunescu, această așezare a lectorului a fost esențială deoarece a permis exprimarea unui **lirism confesiv**, acolo unde biograficul devine motivație poetică. Privită dinspre mecanismele scrierii, poetica debutului păunescian se articulează în jurul câtorva procedee artistice recurente (metafora, amplificată pe parcursul poemului, antiteza) care stimulează opozițiile (diurn/nocturn, interior/exterior, fragilitate/forță) și care fixează ceea ce se poate numi **„spirit al contrastului”**, ritm cu variații de tempo și tensiune, evidențiind excesul temperamental. Aceste procedee artistice confirmă ideea că debutul a reprezentat „un exercițiu de sinceritate” în care biograficul e transfigurat artistic, rezultând un discurs liric ambivalent: confesiv, redat prin excesul verbal și intensitatea mesajului poetic, dar și formal, pentru că exprimarea artistică este susținută în „corporalizări” materializate de imaginarul poetic. Un alt aspect evidențiat de cercetarea doctorală este reprezentat de continuitățile și diferențele față de lirica interbelică. În raport cu **modelul Lucian Blaga**, poetul Adrian Păunescu are aceeași perspectivă față de dimensiunea cosmică trăirii, dar îl reactualizează într-un registru acut temperamental; de la **modelul Ion Barbu** preia rigurozitatea construcției poetice (ordonarea imaginilor); față de **modelul George Bacovia**, poetul experimentează limbajul expresiv sobru, selectiv și controlat, iar de la **modelul Tudor Arghezi** reține impetuositatea și tensiunea dintre grav și colocvial. Pe acest fundal, s-a argumentat de ce **autonomia esteticului** nu este un reper *post-factum*, ci unul care a stat la baza re-evaluărilor discursului poetic. În poezia lui Adrian Păunescu, *dimensiunea etică* (tensiunea interioară, conștiința de sine) este mediată prin opțiuni formale (metaforizare, ritm, imaginar poetic), fără a omite distincția *etic/estetic*, evaluarea prioritară fiind cea *estetică*; astfel receptarea relevantă aparține mai ales instanțelor critice și publicului avizat, cu un orizont de așteptare bine definit conceptual. În acest sens, generația '60 a funcționat drept filtru, deoarece a

³⁷ Ioan Holban, *Cum se gândește viața printre cărți*, *România literară*, an 48, nr. 11, 18 martie 2016, p. 18, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_2016_01-03/?pg=295&layout=s, accesat la data de 11 martie 2024.

calibrat așteptările, a instruit „interpretul” de literatură, a dat expresivitate raportului dintre intim și public, aceste aspecte fiind vizibile în lirica lui Adrian Păunescu. În esență, s-a evidențiat ideea că analiza sincronică a generației nu uniformizează scriitura perioadei în șabloane ale receptării poetice, deoarece au existat particularități artistice de la un poet la altul. Cazul lui Adrian Păunescu se distinge prin temperament, excesul (energetic, retoric) și declamație. Generația '60 asigură cadrul în care poetica păunesciană se poate configura prin recuperarea instrumentelor moderniste, reșezarea criteriului estetic și disciplina transfigurării poetice. În acest context, debutul lui Adrian Păunescu marchează configurarea unei voci literare aparte, la care se remarcă „spiritul contrastului” care va contura, în timp, atât temele, cât și motivele poetice specifice ale creației păunesciene.

Prezenta cercetare pornește de la ideea că **profilul biografic al autorului**, susținut de originea acestuia, absența paternă, rolul pe care l-a avut Adrian Păunescu în contextul socio-politic pre- și post-decembrist, ordonează imaginarul poetic. Nucleele biografice se oglindesc în abordări tematice recurente, care își pierd statutul de date particulare prin transfigurare artistică. În acest sens, Eugen Simion evidențiază faptul că discursul poetic păunescian este „unire de sublim și grotesc”³⁸, iar profilul auctorial de orientare temperamentală este încadrabil unui „**spirit macedonskian**”³⁹ **al contrastului**, relevant pentru tipul de imaginar elaborat. Exodul copilăriei configurează tematic drumul, deoarece în lirica păunesciană această experiență este resemantizată ca opoziție ontologică (acasă/deplasare), coagulată prin imagini-pivot: „valiza”, „hotarul”, „noaptea în mers.” Ceea ce, din punct de vedere biografic, ar părea un simplu început devine în text tehnică a dislocării, prin care eul poetic își construiește identitatea. Absența paternă generează **un posibil „complex paternal”** în jurul căruia gravitează autoritatea, protecția și stări de vinovății difuze. Figura „tatălui” devine arhetipală, acesta fiind un judecător, un sprijin și un martor pentru eul poetic. Vocea publică redată prin activitatea din cadrul cenaclului *Flacăra* și revista cu titlul omonim imprimă liricii păunesciene o dimensiune oratorică amplă, iar mobilizarea publicului creează ambivalența discursului poetic: intimul se prezintă ca martor în agora, iar agora devine oglindă pentru intimitate. Această ambivalență explică de ce poemul poate alterna registrul meditativ cu declamația, fără a se dilua mesajul poetic. Capitolul a evidențiat că biografia lui Adrian Păunescu reprezintă o resursă tematică de tip creuzet ce pune în lumină natura contrastivă a liricii sale. Prin transfigurare artistică „faptul” devine temă, iar prin procedee artistice energia vieții devine discurs poetic.

³⁸ Eugen Simion, *Scriitori români de azi I, op. cit.*, p. 244.

³⁹ *Ibidem*.

În cadrul cercetării doctorale au fost inventariate metamorfozele recognoscibile ale discursului erotic păunescian, care legitimează **ipostaze diverse ale erosului**: chemarea iubitei, jurământul în dragoste, gelozia, înfrângerea și recuperarea după pierderea iubirii - toate acestea formează un arc ce coboară dinspre exuberanță și urcă înspre elegie, fără a pierde din vedere pulsația de fond a confesiunii. Din punct de vedere artistic, predomină hiperbola utilizată pentru exprimarea stărilor afective, dialogul pentru marcarea raportului de alteritate, lexicul senzorial și imaginarul citadin. Critica literară a observat, în termenii lui Cornel Moraru, modul în care poetul „transformă cu ușurință monologul în dialog”⁴⁰, ceea ce susține ideea că, la Adrian Păunescu, cuvântul vrea să fie auzit, rostit în public, nu doar citit, își caută interlocutorul și, prin el, proba legitimității sale. În acest sens, se evidențiază opinia lui Eugen Simion, care apreciază că poetul „nu contemplă, ci trăiește, devoră”⁴¹ lumea în care trăiește, iar o explicație a tensiunii poetice rezultă, în analiza lui Nicolae Manolescu, din faptul că „originalitatea provine din aceste trăiri.”⁴² Cu alte cuvinte, surplusul de intensitate este afectiv și compozițional, deoarece el organizează ritmul, scandează cadențele și justifică lirismul poeziei grandiosului. De exemplu, poemul *Amor cubist* propune o viziune modernistă a iubirii, modelată de estetica fragmentării și aplanării volumelor, într-un decor citadin care tensionează dorința de stabilitate cu hazardul afectiv. Încă din incipit, eul liric conturează evadarea din rutina orașului spre periferie („Să mergem într-o seară departe-n mahalale”⁴³), transformând marginea urbană în spațiu de libertate intimă. Organizarea internă recurge la o arhitectură „paralelipipedică”, ce ordonează experiența în secvențe echilibrate, dar crispate, idee condensată în versul „Paralelipipedic trăim în nopți egale,/ Iubirea noastră moare într-un oraș cubist.”⁴⁴ Nucleul compozițional este refrenul-invocație „La margini te chem,/ Să fugim undeva,/ Că și sufletul meu/ E o mahala”⁴⁵, care funcționează ca incantație și program de ieșire din convențiile centrului. Anotimpurile (iarna, toamna) devin repere simbolice pentru ciclicitatea și imprevizibilul relației, marcând oscilațiile afective. Peisajul urban e construit printr-o combinație de „semne” cromatice, sonore și vizuale — contraste „galben-violet”, apă care picură, firme înclinate, care proiectează o atmosferă ușor onirică, cu detalii cotidiene rearanjate într-un colaj expresiv. Dinamica discursului alternează confesiunea cu adresarea directă, monologul cu dialogul latent, ceea ce susține oralitatea

⁴⁰ Cornel Moraru, *Semnele realului*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 102.

⁴¹ Eugen Simion, *Scriitorii români de azi I, op. cit.*, p. 245.

⁴² Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură, op. cit.*, p. 1026.

⁴³ Adrian Păunescu, *Cartea cârților de poezie*, ediția a doua revăzută, adăugită și actualizată, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2003, p. 555.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*.

cântată și prezența scenică a vocii. În ansamblu, poemul convertește „cubismul” în tehnică de montaj liric: fragmentează, suprapune și reconfigurează realul urban pentru a transcrie o iubire care se caută, se negociază și se proiectează la limită — acolo unde marginea orașului devine, simbolic, marginea de sens a cuplului.

Natura și tentația erotogenică, în poezia lui Adrian Păunescu, nu reprezintă fundal pitoresc-descriptiv, este un cadru de modelare a trăirii: marea, anotimpurile, muntele, florile, fânul și ninsoarea indică o echivalență între aspectele meteorologice și trăirile poetice. În termenii lui Andrei Păunescu, universul natural e „uriașă gazdă vie a dragostei”⁴⁶, iar poetul joacă rolul „meteorolog și geolog al iubirii.”⁴⁷ Această abordare tematică funcționează pe două planuri: lexical, prin transferul de termeni din câmpul naturii în **dicționarul poetic erosului** (zăpezi ale tăcerii, țărături ale așteptării, munți ai devotamentului) și compozițional, prin montajul scenic oraș/țărâm, iarnă/încălzire, munte/dăruire, fapt care distribuie erosul în secvențe cu ritm propriu. Natura e, astfel, actor, iar farmecul ei e angajat în pactul confesiunii. Această geometrie naturală evidențiază originalitatea discursului poetic redată prin disponibilitatea lirismului păunescian de a utiliza **contrastul**: marea poate fi șovăire și exces, iarna stingere și curățire, muntele povară și înălțare. Erosul se configurează într-o geografie emoțională coerentă, cu coordonate care sporesc originalitatea poemului. Se poate aminti aici poemul *Aceeași floare*, care configurează floarea ca emblema simbolică a unei speranțe ce transcende efemerul, dar și ritualic menită să prelungească iubirea dincolo de biografie. Nucleul acestei semnificații se condensează în versul „O floare a vieții vecine/ Și care miroase a tine.”⁴⁸ Motivul floral funcționează ca o punte între fragilitatea existențială și aspirația la dăinuire, convertind gestul intim în promisiune de continuitate. La fel, în poemul *Oameni de zăpadă*, iarna rescrie scenariul despărțirii: ninsoarea, devenită metaforă a răcirii afective și a timpului care se închide, capătă relief elegiac - „Ninge fără milă, ninge și ne doare,/ ninge cu fărâme albe de pian,/ ninge cu tristețe și cu felinare,/ ninge ca la moartea încă unui an.”⁴⁹ Transformarea îndrăgostiților în „oameni de zăpadă” semnifică suspendarea vitalității și estomparea identității sub presiunea anotimpului interior. În aceeași linie tematică, poemul *Copaci fără pădure* proiectează destrămarea cuplului într-un peisaj dezolant: golirea de frunziș echivalează precaritatea legăturii, iar „pădurea” risipită devine figura lipsei de adăpost afectiv. În contrast, prin poemul *Îți mai aduci aminte marea?*, Adrian

⁴⁶ Andrei Păunescu, *Dragostea în poezia lui Adrian Păunescu*, Editura Sitech, Fundația Constantin, Craiova, 2019, p. 156.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Adrian Păunescu, *Cartea cărților de poezie*, op. cit., p. 144.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 333.

Păunescu propune abordarea tematică a naturii ca arhivă a sentimentelor și ca spațiu recuperator al memoriei: „Îți mai aduci aminte marea aflată pururea de gardă”⁵⁰ - o imagine care instituie țărmul drept santinelă a trecutului trăit. Noaptea, cu efect aproape hipnotic, fixează în memorie jocul afectelor și legitimează rechemarea lor prin rostire. În ansamblu, natura, susținută prin motive precum *floarea*, *ninsoarea*, *pădurea*, *marea*, structurează un cronotop al iubirii, în care mediul devine coautor al afectivului, fie ca semn al promisiunii, fie ca scenografie a despărțirii, fie ca depozit al amintirii. Dialogul constant cu elementele lumii, specific poeziei liricii păunesciene, e un mecanism de sens discursului poetic, ordonează experiența și oferă limbaj pentru a converti intimitatea în memorie durabilă.

Filiația, ca direcție tematică distinctă a discursului păunescian, funcționează simultan drept **refugiu compensatoriu** al eului și proiect etic al responsabilității afective. Versurile emblematice „Cine are părinți, încă nu e pierdut,/ Cine are părinți are încă trecut”⁵¹ marchează un orizont de solidaritate și urgență protejatoare, iar rugăciunea filială „Cheamă-i, Doamne, înapoi,/ Fă-i mai tineri decât noi”⁵² culminează într-o imagine de memorabilă precaritate („lumânări în cuib de cuc”), semn al golului lăsat de plecarea părintelui. Absența tatălui devine un centru negativ în jurul căruia se ordonează „cuvinte de lege” (autoritate, încredințare, protecție) și vinovății difuze, conturând ipoteza unui **„complex paternal.”** Figura paternă migrează către arhetip (judecător, sprijin, martor), iar interpelarea sa instituie un cod moral al eului. Din punct de vedere formal, poemul filial preferă contrastul (intim/universal), marcarea pronominală (tu–noi–ei) și un final-sentință cu valoare decizională. Relectura propusă a corpusului selectat în capitolele anterioare confirmă observația lui Daniel Dimitriu, conform căreia „cu cât polii sunt mai îndepărtați, cu atât tensiunea crește”⁵³ - astfel se explică oscilarea dintre datoria față de cei plecați și vinovăția celui rămas. În plan estetic, rezistă textele care transmit patosul aderării afective față de figura părintească, rugăciunea care nu alunecă în sentimentalism tocmai pentru că își conservă rigoarea formală. În această configurație tematică, motivul **părinte–fiu** ocupă o poziție centrală în discursul liric al lui Adrian Păunescu, acționând ca nucleu confesiv al întregii opere. Deși poezia sa își asumă frecvent retorica socialului și deschiderea vizionară, secvențele dedicate părinților se disting prin gravitate și intimitate, devenind spațiul interiorizării unor trăiri profunde. Rezonanțele filiale organizează un câmp afectiv în care afecțiunea, admirația și suferința despărțirii sunt convertite în enunțuri cu vibrație

⁵⁰ *Ibidem*, p. 493.

⁵¹ Adrian Păunescu, *Cartea cărților de poezie*, op. cit., p. 176.

⁵² *Ibidem*, p. 748.

⁵³ Daniel Dimitriu, *Ares și Eros. Sinteze critice*, Editura Junimea, Iași, 1978, p. 75.

testamentară. În această lumină, dimensiunea filială legitimează lectura unei sensibilități care își negociază identitatea **între etică și memorie**, între confesiune și normă.

Poezia cu miză socială se scrie între discursul oficial al vremii și nevoia de re-subiectivare a patriei. În cazurile reușite, rezultă poemul politic de anvergură, capabil să suprapună biografia colectivă peste biografia eului. Anii '70–'80 aduc abordarea testamentară (adresările către generațiile viitoare, apelul de responsabilizare), grefată pe fundalul unui ardent patriotism al unor poezii. Teza propune, în acest punct, o restituire critică (evitând respingerea unilaterală a poeziei sociale) prin selectarea textelor cu rezistență estetică, având în vedere recontextualizarea acestora în trei registre: mitologizare, cum este cazul lui Nicolae Bălcescu și genealogia sacrificiului, abordarea pamfletului prin opțiunea stilistică pentru demascare și mărturia prin jurnalul public al epocii, cu rol documentar. După evenimentele din decembrie 1989, revizuirile au remarcat latura oratorică a discursului poetic păunescian și excesul acestuia, după cum evidențiază Nina Corcinschi „ofensiva [...] n-a fost [...] bazată pe criterii estetice”⁵⁴, ceea ce recomandă prudență. **Autonomia esteticului** funcționează ca filtru: poemul cu miză socială se judecă critic după gradul de coerență internă, forță imagistică, adecvarea prozodică, nu după eficiența ideologică. În această grilă, rezistă acele texte ale poetului Păunescu care transformă oratoria în dramă a sensului, iar mărturia în figură poetică. Identitatea discursului poetic păunescian se remarcă astfel prin alternanța dintre îndemn și interdicție, elogiul și contestare, marcând **spiritul contrastului** ca principiu de funcționare. Un caz relevant îl constituie poemul *Bocetul lui Ion cel fără mormânt*, închinat Mareșalului Ion Antonescu, executat în 1946, odată cu instalarea regimului comunist. Textul deplânge destinul acestuia și îl proiectează ca emblemă a eroului nerecunoscut și a demnității naționale rănite. Refrenul insistă asupra lipsei unui loc de înhumare („Ioane, fără de mormânt”⁵⁵), un stigmat al uitării și al nerecunoștinței, dar și apel la recuperarea unei demnități istorice. Receptarea critică a subliniat tensiunea acestei scriituri, George Pruteanu observa că „versificarea acestor strigături politico-sociale coboară nu o dată până la nivelul de brigadă de agitație”⁵⁶, însă tocmai vehemența discursului poetic explică forța sa de impact și capacitatea de a mobiliza afectiv memoria colectivă. O altă direcție tematică a liricii sociale păunesciene este reflecția asupra condiției țăranului, înțeles simultan

⁵⁴ Nina Corcinschi, *Eugen Simion și proba revizuirilor estetice, Prefață* la Eugen Simion, *Fragmente critice VI*, Editura Cartea Românească, Iași, 2021, p. 6.

⁵⁵ Adrian Păunescu, *Cartea cârților de poezie, op. cit.*, p. 746.

⁵⁶ George Pruteanu, *Țambalul și trombonul, Cronica*, anul XXV, nr. 10-11 (1260-1261), 16 martie 1990, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cronica_1990/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+poezia+social%C4%83%E2%80%9D&pg=99&layout=s, accesat la data de 14 august 2025.

ca victimă a istoriei și ca temelie a **identității colective**. **Satul** devine **spațiu al memoriei**, iar figura țăranului capătă funcție emblematică pentru rezistență, muncă și demnitate. De exemplu, în poemul *Țăranii reali*, discursul revalorizează lumea rurală disprețuită de modernitate și reclamă o corecție etică și civică a percepțiilor: „disprețuiesc țăranii”⁵⁷, respectiv „pâinile acestei vieți”⁵⁸, sunt sintagme care concentrează critica și, totodată, elogierea muncii cu rost. În poemul *Pământ de flori*, registrul elegiac înregistrează drama dezrădăcinării și pierderea pământului moștenit, „pământul de flori”⁵⁹ transformând legătura organică om-sol în semn identitar și marcând, prin ruptura ei, o tragedie comunitară. Complementar, poemul *Chemare către țărani* formulează un apel la reconectarea cu rădăcinile și la revitalizarea comunităților rurale, într-un ton profetic care vizează reconstrucția unei ordini autentice, armonizate cu natura și tradiția - „dor pământului de voi.”⁶⁰ Astfel, în ansamblul lor, aceste poeme abordează tema socială și un program etic și cultural al reechilibrării naționale.

Alternanța oraș/rural nu are doar valoare decorativă deoarece comandă tempo-ul confesiunii și registrele acesteia. Orașul aduce numeroase motive poetice izomorfe (*strada, vitrina, tramvaiul, neonul*), o atmosferă a grabei și o ironie difuză; ruralul, dimpotrivă, oferă latență (prin izotopia recurentă *drumul de țară – fânul - obiceiu*), ritm întors la regularitate și reper etic. Suprapunerea alternanțelor creează tensiunea poetică, în care intimitatea se manifestă între aglomerație și singurătate, între provizorat și așezare. Adrian Păunescu utilizează detaliul (sunet, miros, lumină), ancore deictice (aici/acolo) și metonimia spațiului (un colț de stradă devine întregul orașului; un hambar — orizontul rural). Orașul și ruralul deschid confesiunea poetică, între ele, se întinde jurnalul unei mobilități existențiale. În selecția estetică operată în prezenta teză rezistă textele care evită idila sau picturalul inert, punând în mișcare metafore operatorii (tramvaiul ca timp, fânul ca memorie). În ansamblu, cronotopul citadin/rustic legitimează alternanța ca formă a sensului, nu este o lume a verosimilului, cât tensiune dintre lumi. De exemplu, poemul *Cu orașu-n brațe* evidențiază o metaforă neobișnuită: figura feminină este proiectată în imaginea orașului, iar orașul devine darul total al eului liric „Ți-am adus un oraș,/ Poți să-l iei, poți să-l lași,/ Are-un râu și-un atu:/ Că în el ești tu.”⁶¹ Astfel, afectul depășește strictul cadru intim și se dilată spre

⁵⁷ Adrian Păunescu, *Cartea cărților de poezie*, op. cit., p. 633.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 633

⁵⁹ *Ibidem*, p. 355.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 361

⁶¹ *Ibidem*, p. 599.

imagarul comunitar: spațiul urban intră în ecuația relației ca partener simbolic, depozitar al memoriei și al emoțiilor împărtășite.

Istoria imediată este abordată în poem ca materie de „mărturie” și probă pentru discursul oratoric. Evenimentul (politic, social, cultural) produce „urgență” de rostire, poemul astfel configurat având funcție de mărturie -cronică și, simultan, o funcție de „judecată”. Aici se poate observa dinamica oralității, deoarece poemul nu doar text simplu, acesta se recită în public sau se cântă, iar lirica păunesciană este dominată de poeme care au fost puse pe linie melodică și au generat emoție colectivă. Scena reconfigurează lectura, transformând versul într-un act public. După evenimentele din decembrie 1989, o parte din aceste texte și-au pierdut contextul, iar altele și-au păstrat tensiunea internă. În acest sens, **Istoria imediată** devine probă pentru **spiritul contrastului**: lauda și mustrarea, entuziasmul și dezamăgirea care co-există în același cadru textual. În acest sens, proiecția **Istoriei** în lirica lui Adrian Păunescu se realizează și prin comemorarea eroilor, celebrarea momentelor naționale fondatoare și, în egală măsură, prin cercetarea atentă a actualității. Critica, de pildă Victor Felea, a remarcat că energia temperamentală și ușurința rostirii au fost filtrate de un spirit modern, intransigent până la tragism, fapt ce explică tonul direct, aproape confesiv, în tratarea temelor istorico-sociale : „chiar personalitatea lui, vehemența temperamentală sau ușurința emisiunii verbale au trecut prin focul sever al spiritului modern, radicalizat până la tragism și intransigență.”⁶² În consecință, poezia nu rămâne captivă unei mitologii abstracte, aceasta se angajează în prezent, propunând un discurs al responsabilității și al solidarității civice. Din această perspectivă, tema **Istoriei** trebuie citită în dublă cheie: recuperarea idealurilor naționale ca „utopie fondatoare” și asumarea unei viziuni critice, sociale și etice asupra istoriei recente. Un exemplu în acest sens este poemul *Țara*, în care ideea unității se articulează prin simboluri și prin tensiunea dintre memorie și prezent. Refrenele „Țara-i țară împreună”⁶³, „Alba Iulia ne-adună”⁶⁴ reactivează ethosul de la 1 Decembrie 1918, ca moment național festiv și reper identitar durabil. Astfel poemul depășește retorica ocazională și încearcă să reanime energiile colective, convertind rememorarea într-un program etic orientat spre coeziune, continuitate și responsabilitate publică. În lirica păunesciană, **Istoria** funcționează simultan ca memorie fondatoare și ca interogare etică a prezentului. Comemorarea eroilor și apelul la simboluri naționale sunt puse în dialog cu o voce critică și responsabilă din punct de vedere civic. Discursul liric convertește trecutul în energie

⁶²Victor Felea, *Aspecte ale poeziei de azi*, op. cit., p. 97.

⁶³ Adrian Păunescu, *Cartea cărților de poezie*, op. cit., p. 1042.

⁶⁴ *Ibidem*.

comunitară, iar mitul în criteriu de conștiință, evidențiind o viziune în care idealul și luciditatea coexistă.

În esență, **elementele de originalitate ale tezei** pot fi sintetizate astfel: propunerea unui model integrat de lectură pentru identificarea textelor rezistente estetic din poezia „maculată” a anilor ‘60, a celor care reconciliază **autonomia estetică** cu presiunea contextului social și politic; reconstituirea nuanțată a diacroniei receptării liricii lui Adrian Păunescu, separând planurile etic și estetic, dar analizându-le simultan; definirea „păunescianismului” ca identitate stilistică ce abordează mai multe registre stilistice, legitimate estetic, chiar și acolo unde instrumentarul ideologic a produs opacități ; realizarea unei panorame tematice coerente, capabile să explice coeziunea internă a operei dincolo de cronologia editorială și formularea unei grile de analiză care îmbină contextul istoric și hermeneutica textului. În același timp, cercetarea din prezenta teză și-a asumat limite firești. Corpusul analizat, deși reprezentativ, nu epuizează registrele marginale ale operei (texte ocazionale, variante, rescrieri), care ar putea rafina panorama izomorfismelor. Din aceste limite decurg direcții fertile de continuare a cercetării operei păunesciene care să vizeze integrarea instrumentelor digital-umaniste pentru a verifica statistico-textual ipotezele nucleelor tematice ; cercetarea arhivistică focalizată pe manuscrisele editoriale, în vederea elaborării unei ediții critice adnotate ; o anchetă comparativă transnațională asupra modului în care „poezia cu miză socială” este receptată în contexte politice diferite (România, Republica Moldova, fostele țări din „blocul sovietic”), cu accent pe dinamica post-totalitară a valorilor sau examinarea interacțiunii dintre imaginarul poetic și medierea mass-media (radio, spectacole, cenacluri), pentru a înțelege cum se produce, cultural, convertirea liricului în capital simbolic colectiv.

Prin rezultatele cercetării, teza pledează pentru o reasezare a lui Adrian Păunescu în interiorul unei istorii literare nuanțate, în care **judicata estetică** rămâne criteriul de bază, dar nu ignoră **responsabilitățile istorice** ale autorului. Mai important, cercetarea arată că generația ‘60, prin tensiunea ei constitutivă între autonomie și implicare, oferă un cadru critic pentru a înțelege relația dintre literatură și comunitatea de lectură în secolul al XX-lea târziu și în tranziția postcomunistă. În acest cadru, poezia devine expresia unui eu și a unui pretext de negociere a sensului între individ și Istorie, între memorie și prezent, între destinul privat și „binele” colectiv. Re-vizitarea critică a operei lui Adrian Păunescu presupune depășirea polarizărilor reductive și adoptarea unei „optici duble”: una a proximității, care vizează dimensiunea internă a poemelor, și una a distanței, care evaluează discursul etic și istoric al discursului. Doar această optică dublă poate diferenția atât „poezia pură”, cât și „poezia cu

miză socială”, atât confesiunea, cât și retorismul prolix, atât intimitatea, cât și colectivitatea. Prin propunerea acestei perspective, teza oferă instrumente de lectură transferabile, deschide piste comparative și cheamă la o analiză critică responsabilă. Fiind supusă relecturilor critice, opera lui Adrian Păunescu cere timp; de aceea, locul său în literatura română rămâne o controversă ofertantă, menită să arate cititorului actual de literatură cum se constituie interstițiile unui discurs liric „captiv” al Istoriei imediate, relația sa cu memoria colectivă și comunitatea de sens ale „modernității noastre târzii”⁶⁵.

⁶⁵ A se vedea analiza conceptului de „modernitate târzie” în studiul lui Claude Karnoouh, *Comunism/Postcomunism și modernitate târzie*, Editura Polirom, București, 2000.

Bibliografie

A. Adrian Păunescu. Corpus de texte

1. Adrian Păunescu - ediții consultate

1. PĂUNESCU Adrian, *De la Bârca la Viena și înapoi*, Editura Litera, București, 2013;
2. PĂUNESCU Adrian, *Ultrasentimente, Mieii primi, Fântâna somnambulă*, Editura Curtea Veche, Jurnalul Național, 2011;
3. PĂUNESCU Adrian, *Repetabila povară*, Editura Jurnalul Național, București, 2010;
4. PĂUNESCU Adrian, *Generația '60: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2007;
5. PĂUNESCU Adrian, *De mamă și de foaie verde*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2006;
6. PĂUNESCU Adrian, *Copaci fără pădure*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2006;
7. PĂUNESCU Adrian, *Doamne, ocrotește-i pe români!*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2006;
8. PĂUNESCU Adrian, *Cartea cărților de poezie*, ediția a doua revăzută, adăugită și actualizată, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2003;
9. PĂUNESCU Adrian, *Liber să sufăr*, a treia ediție, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2003;
10. PĂUNESCU Adrian, *Până la capăt*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2002;
11. PĂUNESCU Adrian, *Nemuritor la zidul morții*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, Fundația Constantin, București, 2001;
12. PĂUNESCU Adrian, *Meserie mizerabilă sufletul*, Fundația Iubirea, Editura Păunescu, București, 2000;
13. PĂUNESCU Adrian, *Deromânizarea României*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, București, 1998;
14. PĂUNESCU Adrian, *Infracțiunea de a fi*, Editura Păunescu, Fundația Iubirea, București, 1996;
15. PĂUNESCU Adrian, *Româniada*, Editura Păunescu, București, 1993-1994;
16. PĂUNESCU Adrian, *Noaptea marii beții*, Editura Păunescu, București, 1993-1994;
17. PĂUNESCU Adrian, *Bieți lampagii*, Editura Păunescu, București, 1993-1994;
18. PĂUNESCU Adrian, *Poezii cenzurate. 22 august 1968 – 22 decembrie 1989*, Editura Păunescu, București, 1990;
19. PĂUNESCU Adrian, *Într-adevăr*, Editura Albatros, București, 1988;
20. PĂUNESCU Adrian, *Viața mea e un roman*, Editura Cartea Românească, București, 1987;
21. PĂUNESCU Adrian, *Locuri comune*, Editura Albatros, București, 1986;
22. PĂUNESCU Adrian, *Manifest pentru mileniul trei*, Editura Eminescu, București, 1984;

23. PĂUNESCU Adrian, *Manifest pentru sănătatea pământului*, Editura Albatros, București, 1980;
24. PĂUNESCU Adrian, *Sub semnul întrebării*, ediția a II-a adăugită, Editura Cartea Românească, București, 1979;
25. PĂUNESCU Adrian, *Pământul deocamdată*, Editura Eminescu, București, 1977;
26. PĂUNESCU Adrian, *Istoria unei secunde*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 1972;

2. Adrian Păunescu – în volume, periodice

1. PĂUNESCU Adrian, *Dăruire, Luceafărul*, anul III, nr. 9 (44), 1 mai 1960, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1960-1/?pg=96&layout=s;
2. PĂUNESCU Adrian, *Bălteni, Scânteia Tineretului*, anul XVII, seria a II-a, nr. 3696, duminică 2 aprilie 1961, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1961_04/?pg=6&layout=s;
3. PĂUNESCU Adrian, *Tinerete, Oțelarul, Viteza, Vibrație, Preajba și Microcentrala de pe Sohodol - Luceafărul*, anul IV, nr. 6 (65), 15 martie 1961, p. 8, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1961_01/?pg=55&layout=s;
4. PĂUNESCU Adrian, *Steagurile, Contemporanul*, nr. 17 (759), vineri 28 aprilie 1961, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1961_01-06/?pg=130&layout=s;
5. PĂUNESCU Adrian, *Pâinea, Steaua roșie*, anul X, nr. 167 (1041), sâmbătă 15 iulie 1961, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/SteauaRosie_1961_07/?pg=49&layout=s;
6. PĂUNESCU Adrian, *A fost un timp, Gazeta literară*, anul XVIII, nr. 49 (403), joi 30 noiembrie 1961, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1961_07-12/?pg=173&layout=s;
7. PĂUNESCU Adrian, *Ore de iarnă, Gazeta literară*, anul XVIII, nr. 51 (405), joi 14 decembrie 1961, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1961_07-12/?pg=189&layout=s;
8. PĂUNESCU Adrian, *Dunărea și oțelul, Viața nouă*, anul XVIII, nr. 5334, duminică 28 ianuarie 1962, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ViataNoua_1962_01-03/?pg=95&layout=s;
9. PĂUNESCU Adrian, *Ecou de flacăra, Scânteia Tineretului*, anul XIX, seria a II-a, nr. 4302, vineri, 15 martie 1963, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1963_03/?pg=50&layout=s;
10. PĂUNESCU Adrian, *Noapte cu baraj, Luceafărul*, anul VI, nr. 10 (121), 11 mai 1963, p. 1, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_01/?pg=108&layout=s;
11. PĂUNESCU Adrian, *Odihnă de pescar, Contemporanul*, nr. 15 (861), vineri, 12 aprilie 1963, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1963_01-06/?pg=114&layout=s;
12. PĂUNESCU Adrian, *Ca treptele rachetei..., Scânteia Tineretului*, anul XIX, seria II, nr. 4348, vineri, 10 mai 1963, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1963_05/?pg=28&layout=s;

13. PĂUNESCU Adrian, *Adâncuri luminate, Scânteia Tineretului*, anul XIX, seria II, nr. 4461, vineri 20 septembrie 1963, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1963_09/?pg=65&layout=s;
14. PĂUNESCU Adrian, *E clipa, Scânteia Tineretului*, anul XIX, seria II, nr. 4469, duminică 29 septembrie 1963, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1963_09/?pg=65&layout=s;
15. PĂUNESCU Adrian, *Puritatea halei, Scânteia Tineretului*, anul XX, seria II, nr. 4570, 26 ianuarie 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_01/?pg=87&layout=s;
16. PĂUNESCU Adrian, *Poetul și dragostea, Scânteia Tineretului*, anul XX, seria II, nr. 4685, joi, 11 iunie 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_06/?pg=37&layout=s;
17. PĂUNESCU Adrian, *Poezii de aur, Scânteia Tineretului*, anul XX, seria II, nr. 4692, vineri, 19 iunie 1964, p. 4, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_06/?pg=69&layout=s;
18. PĂUNESCU Adrian, *Piatra, Scânteia Tineretului*, anul XX, seria II, nr. 4698, vineri, 26 iunie 1964, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_06/?pg=94&layout=s;
19. PĂUNESCU Adrian, *Reportaj de la o seară de dans la clubul muncitoresc din Hunedoara, Scânteia Tineretului*, anul XX, seria II, nr. 4759, vineri, 4 septembrie 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1964_09/?pg=13&layout=s;
20. PĂUNESCU Adrian, *Prin vulturi, Prometeu..., Ramuri*, anul I, nr. 2, septembrie 1964, p. 9, https://adt.arcanum.com/ro/view/Ramuri_1964/?pg=8&layout=s;

B. Dicționare. Antologii. Istorii literare

1. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/publication/description?category=general-concepts&number=68&name=%C8%98aizecism;>
2. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=critici&number=38&startWith=S&name=SIMI ON%2C+Eugen&content=biografie;>
3. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=poeti&number=147&startWith=S&name=ST%C4%82NESCOU%2C+Nichita;>
4. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=poeti&number=1578&name=SORESCU%2C+Marin;>
5. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=poeti&number=1578&name=ALEX ANDRU%2C+Ioan%2C&content=biografie;>
6. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=poeti&number=180&startWith=B&name=BL ANDIANA%2C+Ana;>
7. *** *Dicționarul General al Literaturii Române*, <https://intellit.ro/dictionaries/author/biography?section=poeti&number=180&startWith=B&name=BA LTAG%2C+Cezar;>

8. *** *Cronologia vieții literare românești. Perioada postbelică, vol. I-XV*, Simion Eugen (coord.), Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară George Călinescu, 2017;
9. ANTOFI Simona, COSTANDACHE Elena, IFRIM Nicoleta, ISAIA Viorica, MERILĂ Isabela, *Mic dicționar trilingv de teorie literară. Concepte, instrumente și strategii de analiză a textului poetic*, Editura Pro Universitaria București, 2022;
10. COURTOIS Stéphane, *Dicționarul comunismului*, Editura Polirom, Iași, 2008;
11. GRATI Aliona, *Dicționar de teorie literară*, ediția a II-a revizuită și completată, Editura ARC, Chișinău, 2009;
12. CLAUDE Le Guen, *Dicționar freudian*, Editura Fundației Generația, București, 2017;
13. IOVĂNEL Mihai, *Istoria literaturii române contemporane 1990-2020*, Editura Polirom, București, 2021;
14. LOVINESCU Monica, *O istorie a literaturii române pe unde scurte. 1960-2000*, Editura Humanitas, București, 2023;
15. MICU Dumitru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum I.O, București, 2000;
16. MANCAȘ Mihaela, *Dicționar de stilistică, Poetică, Retorică, Naratologie, Versificație*, ediția a II-a, Editura Spandugio, București, 2023;
17. MANOLESCU Nicolae, *Istoria critică a literaturii române – 5 secole de literatură*, ediția a II-a, revăzută și revizuită, Editura Cartea Românească, 2019;
18. POP Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2002;
19. POPA Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine (vol. II)*, Editura SemnE, București, 2009;
20. SIMION Eugen, *Scriitori români de azi I*, Editura Cartea Românească, București, 1978;
21. ȘTEFĂNESCU Alex., *Istoria literaturii române contemporane. 1941-2000*, Editura Mașina de Scris, București, 2005;
22. ZACIU Mircea, PAPAHAĞI Marian, SASU Aurel (coord.), *Dicționarul Esențial al Scriitorilor Români*, Editura Albatros, București, 2000;
23. ZAMFIR Mihai, *Scurtă istorie. Panoramă alternativă a literaturii române*, Editura Polirom, 2021;

C. Bibliografie generală

1. Volume

1. ALEXANDRU George, *La sfârșitul lecturii II*, Editura Cartea Românească, București, 1978;
2. ANTOFI Simona, MILEA Doinița (coordonatori), *Forme și teorii ale literaturii și ale discursului critic contemporan*, Editura Europlus, Galați, 2005;
3. BOLDEA Iulian, *Rătăcind printre ficțiuni. Secvențe de literatură română contemporană*, Editura Eikon, București, 2024;
4. BRAGA Corin, *Imaginar literar I*, Editura Polirom, Iași, 2020;
5. CĂLINESCU Matei, *Aspecte literare*, Editura pentru Literatură, București, 1965;

6. CIOROIANU Adrian, *Nu putem evada din istoria noastră. Cea mai frumoasă poveste*, vol. II, Editura Curtea Veche Publishing, București, 2016;
7. CORNEA Paul, *Delimitări și ipoteze. Comunicări și eseuri de teorie literară și studii culturale*, Editura Polirom, Iași, 2008;
8. CORNEA Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Minerva, București, 1988;
9. COROBICA Liliana, *Panorama comunismului în România*, Editura Polirom, București, 2020;
10. CRĂCIUN Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*, Editura Polirom, Iași, 2017;
11. CORCINSCHI Nina, *Eugen Simion și proba revizuirilor estetice, Prefață la Eugen Simion, Fragmente critice VI*, Editura Cartea Românească, Iași, 2021;
12. DINU RACHIERU Adrian, *Politică și canon literar I*, Editura Eikon, București, 2021;
13. ECO Umberto, *Limitele interpretării*, Editura Pontica, Constanța, 1996;
14. GRIGURCU Gheorghe, *Imposibila neutralitate*, Editura Institutul European, Iași, 1998;
15. GABANYI Anneli Ute, *Ceaușescu și scriitorii. Analize politico-literare în timp real*, Editura Litera, București, 2023;
16. GHIȚĂ Cătălin, *Secolul al XX-lea între roșu și negru*, Editura Litera, București, 2021;
17. GRATI Aliona, IOVU-MACARI Elisaveta, POPA Oxana, DEMENTIEVA Diana, GOTCA Rodica, *Opera literară ca dialog și relație*, Editura Știința, Chișinău, 2023;
18. IFRIM Nicoleta, *Construcție politică și reflecție literară în discursul critic al anului 1958, Viața românească*, Comunicare interculturală și literatură, 2008. (2008) nr. 2-4. Nr. 3, sept. 2008, p. 49-53;
19. IFRIM Nicoleta, *Idéologie littéraire et «terreur» politique dans le discours critique de la revue La Vie roumaine*, Comunicare interculturală și literatură, 2009. (2009) nr. 1(5)-4(8). Nr. 1(5), ian. - febr. - mart. 2009, p. 45-49;
20. KARNOUOH, Claude, *Comunism/Postcomunism și modernitate târzie*, Editura Polirom, București, 2000;
21. LEFTER Ion-Bogdan, *Anii '60-'90. Critica literară*, Editura Paralela 45, Pitești 2002;
22. LOVINESCU Monica, *Etica neuitării*, Editura Humanitas, București, 2008,2023;
23. LOVINESCU Monica, *Seismograme/ Unde scurte II*, Editura Humanitas, București, 1993;
24. LOVINESCU Monica, *Jurnal esențial 1981-2002*, Editura Humanitas, București, ediția a II-a revizuită și adăugită, 2022;
25. MICU Dumitru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Saeculum I.O, București, 2000;
26. MICU Marin, *Poezie și generație*, Editura Eminescu, București, 1975;
27. MILEA Doinița, *Reciclarea convențiilor „literaturii de consum”. Literatura ca o „consolare fictivă”*, Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați. Fascicula XIII/ Redactor șef: Prof. dr. Valentin Țurlan. Galați, 1989-. 2003, p. 124-126;
28. MILEA Doinița, *Le réalisme poétique d'une réalité sociale contraignante - le premier Congrès des Ecrivains de la République Populaire Roumaine*, 1956, Comunicare interculturală și literatură, 2009. (2009) nr. 1(5)-4(8). Nr. 3(7), iul.-aug.-sept. 2009, p. 111-118;
29. MORAR T. Ioan, *Fakenews în Epoca de Aur. Amintiri și povestiri despre cenzura comunistă*, Editura Polirom, Iași, 2020;

30. NEGRICI Eugen, *Literatura română sub comunism*, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2019;
31. POP Ion, *Conștiințe critice*, Editura Limes, Cluj, 2021;
32. RICÉUR Paul (în *Sinele ca un altul*, trad. de Alina-Daniela Marinescu și Paul Marinescu, Editura Spandugino, București, 2020);
33. ROSENBLATT Louise M., *Cititorul, textul, poemul, Teoria tranzacțională a operei literare*, Editura Art, București, 2023;
34. SAFTA Oana, *Detenția politică și literatura*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2016;
35. SIMION Eugen, *Fragmente critice VI. Ne revizuim, ne revizuim...*, Editura Cartea Românească Educațional, Iași, 2021;
36. SIMION Eugen, *În ariergarda avangardei*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004;
37. Simuț Ion, *Incursiuni în literatura actuală*, Editura Cogito, Oradea, 1991;
38. STAROBINSKI Jean, *Gesturile fundamentale ale criticii*, Editura Art, București, 2014;
39. STAROBINSKI Jean, *Textul și interpretul*, Editura Univers, București, 1985;

2. Periodice

1. ****Gazeta literară*, anul XII, nr. 1 (564), vineri, 1 ianuarie 1965, p. 2, [https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?query=gazeta+literara&pg=1&layout=s](https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?query=gazeta+literara&pg=1&layout=s;);
2. ****Ancheta "Gazeta literară" scriitorii și editurile*, *Gazeta literară*, anul XII, nr. 7 (570), joi 11 februarie 1965, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?pg=52&layout=s;
3. ANTOFI Simona, *De la littérature à l'époque du totalitarisme. La crise de la culture et la diffamation de l'esthétique*, în *Communication interculturelle et littérature*, nr. 3 (11), iulie-august-septembrie, Editura Europlus, 2010, <https://revistacil.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/cil-nr-3-11-2010.pdf>;
4. BARBU Eugen, *Un îndemn în numele socialismului*, *Scînteia*, anul XL, nr. 8840, joi, 8 iulie 1971, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/Scinteia_1971_07/?pg=45&layout=s;
5. BLANDIANA Ana, *Scriitorul român între rezistență și opoziție*, *Revista "22"*, anul II, nr. 21 (71), 31 mai 1991, p. 10, https://adt.arcanum.com/ro/view/Revista22_1991-1/?query=%E2%80%9DScriitorul+rom%C3%A2n+%C3%AEntre+rezisten%C8%9B%C4%83+%C8%99i+opozi%C8%9Bie%E2%80%9D&pg=313&layout=s;
6. BOLDEA Iulian, *Neomodernismul poetic românesc*, *Observator Cultural*, nr. 223 din 01.06.2004, <https://www.observatorcultural.ro/articol/neomodernismul-poetic-romanesc-2/>;
7. CISTELECAN Alexandru, *Cum se construiește o generație*, *Vatra*, nr. 8, 1995, p. 50, *Vatra, 1995 (Anul 25, nr. 1-12) | Ziarele Arcanum*;
8. CERNAT Paul, *Strategia autonomismului estetic a devenit falimentară*, *Vatra*, nr. 10-11, 2013, p. 77, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_2013/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+identitate+na%C8%9Bional%C4%83%E2%80%9D&pg=962&layout=s;
9. COBUZ Victor, *Scriitorii români și „Tezele din iulie 1971”*, *Observator Cultural*, nr. 1089, 01.12.2021, [https://www.observatorcultural.ro/articol/scriitorii-romani-si-tezele-din-iulie-1971/?utm](https://www.observatorcultural.ro/articol/scriitorii-romani-si-tezele-din-iulie-1971/?utm;);

10. CORDOȘ Sanda, *Literatura română postbelică. Limite, privilegii, funcții*, <https://caieteeleechinox.lett.ubbcluj.ro/literatura-romana-postbelica-limite-privilegii-functii/>;
11. DIMISIANU Gabriel, MANOLESCU Nicolae, *Tinerii scriitori și exigențele creației literare, Luceafărul*, anul VI, nr. 14 (125), 6 iulie 1963, p. 11, [https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_02/?pg=10&layout=s](https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_02/?pg=10&layout=s;);
12. GRIGOR Andrei, *Critica postbelică, Caiete critice*, nr. 6-7 (236-237), 2007, <https://caietecritice.fnsa.ro/wordpress/wp-content/uploads/2012/09/cc-6-7-2007.pdf>, p. 32;
13. HOLBAN Ioan, *Cum se gândește viața printre cărți, România literară*, an 48, nr. 11, 18 martie 2016, p. 18, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_2016_01-03/?pg=295&layout=s, accesat la data de 11 martie 2024.
14. IFRIM Nicoleta, *Revizionarism „est-etic” și autonomism „estetic” în presa literară postdecembristă (II), Transilvania*, nr. 7, 2013, https://revistatransilvania.ro/wp-content/uploads/2016/07/09_Nicoleta_Ifrim.pdf;
15. IFRIM Nicoleta, *Stereotipii și clișee ale imaginarului literar în perioada socialismului-realist românesc, Communication interculturelle et littérature*, nr. 2(10), aprilie-iunie, Partea I, Editura Europlus, Galați, 2010, <https://revistacil.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/cil-nr-2-10-partea-i-2010.pdf>;
16. IFRIM Nicoleta, *Relecturi ale modelelor literare în perioada comunistă- ideologie și ficțiune în „Viața românească” a anului 1958, în Communication interculturelle et littérature*, nr. 3 (7), iulie-august-septembrie, Editura Europlus, 2009;
17. GAFIȚA Mihai, *Generație exuberantă, Informația Bucureștiului*, anul XII, nr. 3624, joi, 1 aprilie 1965, p. 2., https://adt.arcanum.com/ro/view/InformatiaBucurestiului_1965_04_anul12/?pg=0&layout=s;
18. GRIGURCU Gheorghe, *Suportul etic, Vatra*, nr. 8, 2006, 39, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_2006/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+identitate+na%C8%9Bional%C4%83%E2%80%9D&pg=738&layout=s;
19. LEFTER Ion Bogdan, *Neomodernismul, Observatorul Cultural*, nr. 157 din 25.02.2003, <https://www.observatorcultural.ro/articol/neomodernismul/>;
20. MANOLESCU Nicolae, *Portretul generației la maturitate, România literară*, nr. 10, 7 martie 2014, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_2014_01-03/?pg=202&layout=s;
21. MARIN Manuela, *Limitele propagandei comuniste românești: Cazul scriitorilor oamenilor*, <https://caieteeleechinox.lett.ubbcluj.ro/limitele-propagandei-comuniste-romanesti-exemplul-scriitorilor-poporului/>;
22. MANOLESCU Nicolae, *Anul literar 1964, Contemporanul*, nr. 1 (951), vineri, 1 ianuarie 1965, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1965_01-06/?pg=2&layout=s;
23. MARINESCU Angela, *Vatra- Dialog cu Liviu Ioan Stoiciu, Vatra*, nr. 9, 1996, p. 18, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_1996/?pg=818&layout=s;
24. MILEA Doinița, *Politique, esthétique et idéalisme moral dans la représentation fictionnelle de la dictature, în Communication interculturelle et littérature*, nr. 3 (11), iulie-august-septembrie, Editura Europlus, 2010, <https://revistacil.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/cil-nr-3-11-2010.pdf>;

25. MUREȘAN Dumitru, *Poezia marginii*, *Vatra*, nr. 8, 1995, p. 42, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_1995/?pg=645&layout=s;
26. MUȘAT Carmen, *Identități alternative– variațiile identității în spațiul public postcomunist* –, *Echinox Journal*, 2012, https://caieteeleechinox.lett.ubbcluj.ro/identitati-alternative-variațiile-identității-in-spațiul-public-postcomunist/?fbclid=IwY2xjawJTGaZleHRuA2FlbQlXMAABHfRwzmAmtiu9x3VMRSwx8q-IKsd4V652yFfddX1uHXkd7IX9BB_qdiPTiw_aem_IaulXPoHbaseLDjGWl5a7g;
27. Munteanu Aurel Dragoș, *Cu spirit partinic*, *Scânteia*, anul XL, nr. 8840, joi 8 iulie 1971, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/Scinteia_1971_07/?pg=45&layout=s, accesat la data de 15 martie 2024.
28. MUȘINA Alexandru, *Generația '60*, *Vatra*, nr. 3, 2014, p. 62, https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_2014/?pg=249&layout=s;
29. PANTIȚĂ George, *Paradigme ale creației păunesciene în perioada regimului totalitar (I)*, *Communication Interculturelle et Littérature*, nr. 1 (29)/ 2021, vol. I, p. 185 - <https://revistacil.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/george-pantica-paradigme-ale-creației-paunesciene-in-perioada-regimului-totalitar-i.pdf>;
30. PUGHINEANU Oana, *Arta: utopie fără ideologie?*, *Bucureștiul Cultural*, anul V, nr. 21-22, 2005 p. 7, https://adt.arcanum.com/ro/view/Revista22_2005-2/?query=%E2%80%9DArta%3A+utopie+f%C4%83r%C4%83+ideologie%3F%E2%80%9D&pg=198&layout=s;
31. RAICU Lucian, *Schimbul de mâine*, *Gazeta literară*, anul XI, nr. 34 (545), joi 20 august 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1964_07-12/?pg=57&layout=s;
32. RUS Alin, *Cultura tradițională versus proletcultism*, <https://caieteeleechinox.lett.ubbcluj.ro/cultura-traditionala-versus-proletcultism/> ;
33. SANDU Vasile, *Măsura îndrăzelii în construirea metaforei*, *Luceafărul*, anul VII, nr. 4 (137), 15 februarie 1964, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1964_01/?pg=34&layout=s;
34. SELEJAN Ana, *A escamota creațiile compromițătoare e o altă formă de mistificare*, *România literară*, nr. 1-2, anul XLVI, 10 ianuarie 2014, p. 22, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_2014_01-03/?pg=21&layout=s;
35. SIMION Eugen, *Cronicari ai revistelor literare despre cărțile anului 1964*, *Gazeta literară*, anul VII, nr. 1 (564), vineri, 1 ianuarie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?pg=1&layout=s;
36. ULICI Laurențiu, *Lumea criticii*, *România literară*, anul XXII, nr. 35, joi 31 august 1989, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1989_07-09/?pg=225&layout=s&query=ulici+lumea+criticii;
37. UNGUR Emanuela, *Poemul robinetului eroic și alte producții literare...*, <https://caieteeleechinox.lett.ubbcluj.ro/poemul-robinetului-eroic-si-alte-productii-literare/>;

3. Sitografie

1. ****Masa rotunda a "Luceafărului"* *Despre poezia tinerilor*, *Luceafărul*, anul VI, nr. 8 (119), 13 aprilie 1963, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_01/?pg=84&layout=s, accesat la data de 18 mai 2024;

2. IORGULESCU Mircea, emisiunea *Oameni, fapte, destine*, Radio Europa Liberă, <https://romania.europalibera.org/a/mircea-iorgulescu-in-dialog-cu-monica-lovinescu-arhiva-podcast-radio-europa-libera/31147932.html>;
3. <https://www.youtube.com/watch?v=Qy3ySuQaks4>;
4. <https://www.youtube.com/watch?v=Qy3ySuQaks4>;
5. <https://www.youtube.com/watch?v=L55BahyFSdE>;
6. https://www.youtube.com/watch?v=xbq5zBoWIII&ab_channel=TVR;
7. https://www.youtube.com/watch?v=Pulz_mOWZtg;
8. <https://www.youtube.com/watch?v=L55BahyFSdE>;
9. https://www.youtube.com/results?search_query=adrian+p%C4%83unescu+ ;
10. https://www.youtube.com/watch?v=xFjHld_hRdM;
11. <https://www.youtube.com/watch?v=-xRmPj5ZKpk>;
12. <https://www.youtube.com/watch?v=h0Ioobg-R24>;
13. <https://www.youtube.com/watch?v=SGmEoZ8ltjE>;
14. https://www.youtube.com/watch?v=dO6t_h5uT2k;
15. <https://www.youtube.com/watch?v=BOyCWcNihwQ>;
16. <https://www.youtube.com/watch?v=3DoxYVm0dB4>;
17. <https://www.youtube.com/watch?v=xyDgfgEVsOk>;
18. <https://www.youtube.com/watch?v=m1DMTdqDZK8>;
19. https://www.youtube.com/channel/UCvuCQpMMnGcM_VZFkFlZx_Q;

D. Bibliografie aplicată operei lirice a lui Adrian Păunescu (în volume)

1. ALEXANDRU George, *La sfârșitul lecturii II*, Editura Cartea Românească, București, 1978;
2. BARBU Eugen, *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Eminescu, București;
3. CĂLINESCU Matei, *Aspecte literare*, Editura pentru Literatură, București, 1965;
4. CONDURACHE Valeriu, *Portret al criticului în tinerețe*, Editura Cartea Românească, 1984;
5. DIMITRIU Daniel, *Ares și Eros. Sinteze critice*, Editura Junimea, Iași, 1978;
6. DOBRESU Alexandru, *Foiletoane II*, Editura Junimea, Iași, 1981;
7. FELEA Victor, *Aspecte ale poeziei de azi****, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984;
8. FELEA Victor, *Aspecte ale poeziei de azi*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1977;
9. IORGULESCU Mircea, *Ceara și sigiliul*, Editura Cartea Românească, București, 1982;
10. MAMINA Alexandru, *Cenacul Flacăra – istorie, cultură, politică*, Editura Cetatea de Scaun, 2020;
11. MARTIN Mircea, *Generație și creație*, Editura pentru Literatură, București, 1969;
12. MORARU Cornel, *Semnele realului*, Editura Eminescu, București, 1981;
13. NEGOIȚESCU Ion, *Scriitori contemporani*, Editura Dacia, Cluj, 1994;
14. NIȚESCU Marin, *Poeți contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 1978;
15. PĂUNESCU Andrei, *Dragostea în poezia lui Adrian Păunescu*, Editura Sitech, Fundația Constantin, Craiova, 2019;

16. PĂUNESCU Andrei, *Părinții și copiii în poezia lui Adrian Păunescu*, Editura Sitech, Fundația Constantin, Craiova, 2019;
17. PĂUNESCU Andrei, *Țara în poezia lui Adrian Păunescu*, Editura Sitech– Fundația Constantin, Craiova, 2019;
18. PIRU Alexandru, *Poezia românească contemporană 1950-1975*, Editura Eminescu, București, 1975;
19. PLEȘU Andrei, *Comedii la Porțile Orientului*, Editura Humanitas, București, 2005, 2017;
20. RAICU Lucian, *Critica-formă de viață*, Editura Cartea Românească, București, 1976;
21. SIMION Eugen, *Fragmente critice VI. Ne revizuim, ne revizuim...*, Editura Cartea Românească Educațional, Iași, 2021;
22. SORESCU Marin, *Ușor cu pianul pe scări –cronici literare*, Editura Cartea Românească, 1985;
23. STĂNESCU Constantin, *Poeți și critici*, Editura Eminescu, București, 1972;
24. SÂNDACHE Cristian, *Literatură și ideologie în România lui Nicolae Ceaușescu-Fenomenul Adrian Păunescu*, Editura Mica Valahie, 2008;
25. UNGHEANU Mihai, *Arhipelag de semne*, Editura Cartea Românească, București, 1975;
26. VAIDA Ana, *Adrian Păunescu și „misterul nășăudean”*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2019;

E. Bibliografie aplicată operei lirice a lui Adrian Păunescu (în periodice)

1. *** *Scriitorul român Adrian Păunescu, membru de onoare al AȘM, ar fi împlinit 80 de ani* <https://asm.md/scriitorul-roman-adrian-paunescu-membru-de-onoare-al-asm-ar-fi-implinit-80-de-ani>;
2. *** *Biografie PĂUNESCU Adrian*, <https://1md.online/moldova/personalitati/adrian-paunescu-biografie>;
3. *** *Masa rotundă a „Luceafărului” Despre poezia tinerilor*, *Luceafărul*, anul VI, nr. 8 (119), 13 aprilie 1963, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_01/?pg=84&layout=s;
4. *** *Adrian Păunescu*, <https://culturainiasi.ro/adrian-paunescu/>;
5. *** *Adrian Păunescu – Camera Deputaților* <https://www.cdep.ro/pls/parlam/structura2015.mp?idm=83&cam=1&leg=2004>;
6. *** *Cenacul N. Labiș*, *Luceafărul*, anul VI, nr. 22 (129), 26 octombrie 1963, p. 8, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_02/?pg=91&layout=s;
7. *** *Caleidoscop*, *Gazeta literară*, nr. 10 (520), din 5 martie 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1964_01-06/?pg=71&layout=s;
8. *** *Caleidoscop*, *Gazeta literară*, nr. 46 (557) al aceleiași reviste, din data de 12 noiembrie 1964, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1964_07-12/?pg=155&layout=s&query=+P%C4%83unescu;
9. BALTAG Cezar, *Tinerii poeți și critica poeziei tinere*, *Gazeta literară*, anul IX, nr. 42 (449), joi 18 octombrie 1962, p. 4, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1962_07-12/?pg=119&layout=s;
10. BĂCIUȚ Nicolae, *Interviu Adrian Păunescu: „Mă bucur de drama pe care mi-am asumat-o”*, *Cuvântul*, anul XV, nr. 23 (3423), marți 4 februarie 2003, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/CuvantulLiber_2003_02/?query=%E2%80%9DVolumul+P%C3%A2n%C4%83+la+cap%C4%83t+Adrian+P%C4%83unescu+%E2%80%9D&pg=16&layout=s;

11. BĂCIUȚ Nicolae, *Viață/poezie – „Până la capăt”*, *Cuvântul*, anul XV, nr. 23 (3423), marți, 4 februarie 2003, p. 5, [https://adt.arcanum.com/ro/view/CuvantulLiber_2003_02/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unesu+volumul+P%C3%A2n%C4%83+la+cap%C4%83t%E2%80%9D&pg=16&layout=s](https://adt.arcanum.com/ro/view/CuvantulLiber_2003_02/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unesu+volumul+P%C3%A2n%C4%83+la+cap%C4%83t%E2%80%9D&pg=16&layout=s;);
12. BRATU Savin, *Debuturi*, *Gazeta literară*, anul IX, nr. 50 (467), joi 13 decembrie 1962, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1962_07-12/?pg=181&layout=s;
13. CĂLINESCU Matei, *Portretul unui tânăr poet: Adrian Păunescu, Viața Românească*, anul XVII, nr. 9, septembrie 1964, p. 166, https://adt.arcanum.com/ro/view/ViataRomaneasca_1964/?pg=1664&layout=s;
14. CESEREANU Domițian, *Cronică literară Ultrasentimente*, *Tribuna*, anul IX, nr. 13 (426), 1 aprilie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/TribunaCultura_1965/?pg=133&layout=s;
15. CHRISTI Aura, *Vulcanul Adrian Păunescu, Contemporanul*, anul XXI, nr. 12 (705), decembrie 2010, p. 9, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_2010/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unesu+p%C4%83rin%C8%9Bi%E2%80%9D&pg=440&layout=s;
16. CIOBANU Nicolae, *Colecția “Luceafărul” Criterii de editare*, *Gazeta literară*, anul X, nr. 6 (465), joi 7 februarie 1963, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1963_01-06/?pg=45&layout=s;
17. CRISTEA-ENACHE Daniel, *Ultrasentimente, Evenimentul Zilei*, nr. 5329, miercuri, 22 octombrie 2008, p. 19, https://adt.arcanum.com/ro/view/EvenimentulZilei_2008_10/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unesu%E2%80%9D&pg=364&layout=s;
18. CROITORU Corina, „Geniul” dictatorului – în poezia encomiastică și subversivă din comunism, *Dilema Veche*, anul XX, nr. 1014, 14-20 septembrie 2023, p. 12, https://adt.arcanum.com/ro/view/DilemaVeche_2023-2/?query=%E2%80%9DVolumul+Poezii+cenzurate%E2%80%9D&pg=251&layout=s;
19. CONDURĂȚEANU Florin, *Mulțimile cer și poezie, nu numai circ*, *Jurnalul Național*, anul XI, nr. 2947, vineri, 24 ianuarie 2003, p. 19, https://adt.arcanum.com/ro/view/JurnalulNational_2003_01/?query=%E2%80%9DVolumul+Liber+s%C4%83+suf%C4%83r+Adrian+P%C4%83unesu+%E2%80%9D&pg=370&layout=s;
20. CONDURĂȚEANU Florin, *Picturi și „pe ei, pe mama lor”*, *Jurnalul Național*, p. 23, nr. 7110, marți, 31 ianuarie 2017, https://adt.arcanum.com/ro/view/JurnalulNational_2017_01/?query=%E2%80%9DVolumul+Copaci+f%C4%83r%C4%83+p%C4%83dure+Adrian+P%C4%83unesu%E2%80%9D&pg=444&layout=s;
21. CRISTACHE Iulian, *Poetul între revoluție și iubire, România literară*, anul XVII, nr. 40, joi, 4 octombrie 1984, p. 4, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1984_10-12/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unesu+volumul+Rezerva%C8%9Bia+de+zimbri%E2%80%9D&pg=3&layout=s;
22. DRAGOMIR Carmen, *Suferința, impozitul natural pe creație*, *Jurnalul Național*, anul XVI, nr. 4667, vineri, 9 mai 2008, ediția I, pp. 10-11, https://adt.arcanum.com/ro/view/JurnalulNational_2008_05/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unesu+volumul+Liber+s%C4%83+suf%C4%83r%E2%80%9D&pg=178&layout=s;

23. IORGULESCU Mircea, *Adrian Păunescu Viață de excepții*, *România literară*, joi, 1 iulie, 1971, p. 9, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1971_07-09/?query=%E2%80%9DVia%C8%9Ba+de+excep%C8%9Bii%E2%80%9D&pg=8&layout=s;
24. GEORGESCU Paul, *Poezia în revistele noastre*, *Gazeta literară*, anul X, nr. 1 (460), joi 3 ianuarie 1963, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1963_01-06/?pg=5&layout=s;
25. IORGULESCU Mircea, *Genul vieții*, *România literară*, anul XX, nr. 44, joi, 29, oct. 1987, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1987_10-12/?query=%E2%80%9Dvia%C8%9Ba+mea+e+un+roman++Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=106&layout=s;
26. IORGULESCU Mircea, *Autorul și cartea*, *România literară*, anul XI, nr. 27, joi, 6 iulie 1978, p. 4, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1978_07-09/?query=%E2%80%9DPoezii+de+p%C3%A2n%C4%83+azi%E2%80%9D&pg=3&layout=s;
27. IORGULESCU Mircea, *Cântece de iubire și de luptă*, *România liberă*, anul XXXIX, NR. 11340, marți, 14 aprilie 1981, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLibera_1981_04/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+Iubi%C8%9Biv%C4%83+pe+tunuri%E2%80%9D&pg=67&layout=s;
28. LATU Cătălina, *Dincolo de orice fapt împlinit e o suferință asumată*, *Adevărul*, anul XV, nr. 4085, marți, 9 decembrie 2003, p. 1, https://adt.arcanum.com/ro/view/AdevarulJurnalAradean_2003_12/?query=%E2%80%9DVolumul+Din+doi+%C3%AEn+doi+Adrian+P%C4%83unescu+%E2%80%9D&pg=116&layout=s;
29. LIVESCU Cristian, *Adrian Păunescu sau apusul mesianismului*, *Convorbiri Literare*, anul CXLIV, nr. 11 (179), noiembrie 2010, pp. 60-62, https://adt.arcanum.com/ro/view/IasulLiterar_2010/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=2183&layout=s;
30. MANOLESCU Nicolae, *Nevoia de cercuri*, *România literară*, anul XIX, nr. 33, joi, 14 august 1986, p. 9, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1986_07-09/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+Manifest+pentru+mileniul+trei%E2%80%9D&pg=152&layout=s;
31. MARTIN Aurel, *Afirmarea unui tânăr poet*, *România liberă*, anul XXIII, nr. 6362, marți, 30 martie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLibera_1965_03/?pg=107&layout=s;
32. MATEI Natalia, *Tânăr poet*, *Gazeta literară*, anul VIII, nr. 14 (369), joi 6 aprilie 1961, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1961_01-06/?pg=101&layout=s;
33. MATEIU Alma-Ioana, *O viziune asupra poeziei lui Păunescu*, *Meridian critic*, nr. 41, 2022, pp. 111-117, <http://meridiancritic.usv.ro/uploads/MC%202022/SI-41/II.04.%20Mateiu%20Alma-Ioana.pdf>;
34. MUNTEANU Romul, *Între sublim și banal*, *Luceafărul*, nr. 39 (248), miercuri, 8 noiembrie 1995, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1995-2/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+poezie+creator%E2%80%9D&pg=412&layout=s.
35. MUREȘAN Dumitru, *Adrian Păunescu Rezervația de zimbri*, *Vatra*, anul XII, nr. 140, 20 noiembrie 1982, p. 4,

- https://adt.arcanum.com/ro/view/Vatra_1982/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+p%C4%83rin%C8%9Bi%E2%80%9D&pg=216&layout=s;
36. MUȘAT Carmen, *Nimic nu se pierde, totul se transformă. Cartea cărților... à la manière de Cațavencu*, *Observator Cultural*, nr. 30, 19.09-25.09.2000, p. 10, https://adt.arcanum.com/ro/view/ObservatorCultural_2000-2/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=352&layout=s;
 37. MICU Dumitru, *Pentru popor și pentru România*, *Contemporanul*, nr. 13 (1586), 1 aprilie 1977, p. 10, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1977_01-06/?query=sonet+d%C4%83ruire+Adrian+P%C4%83unescu&pg=141&layout=s;
 38. MOLDOVAN Daniela, *Adrian Păunescu: activitatea literară, jurnalistică și politică*, *Dialogica*, nr. 2, 2024, pp.43-41, https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/43-51_15.pdf;
 39. MUNTEANU Romul, *Între sublim și banal*, *Luceafărul*, nr. 39 (248), miercuri 8 noiembrie 1995, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1995-2/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=412&layout=s;
 40. PANTIȚĂ George, *Valențele discursului poetic în volumul “Ultrasentimente” de Adrian Păunescu*, *Communication interculturelle et Littérature*, nr. 2 (30), 2023, p. 204, <https://revistacil.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/02/31.pantica.pdf> ;
 41. PARVULESCU Ioana, *Obuze de poezie*, *România literară*, anul XXIX, 27 noiembrie-3 decembrie 1996, p. 7, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1996_10-12/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+Iubi%C8%9Bi-v%C4%83+pe+tunuri%E2%80%9D&pg=198&layout=s;
 42. POANTĂ Petru, *Poezia evenimentului*, *Steaua*, anul XXXVIII, nr. 6 (481), iunie 1987, p. 32, https://adt.arcanum.com/ro/view/Steaua_1987/?query=%E2%80%9DLocuri+comune+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=373&layout=s;
 43. POANTĂ Petru, *Adrian Păunescu: Rezervația de zimbri (I)*, *Tribuna*, anul XXVI, nr. 37 (1343), 15 septembrie 1982, https://adt.arcanum.com/ro/view/TribunaCultura_1982/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+volumul+Rezerva%C8%9Bia+de+zimbri%E2%80%9D&pg=327&layout=s;
 44. Podgoreanu Traian, *Nevoia de purificare*, *Contemporanul*, anul VI, nr. 48, 28 noiembrie 1996, p. 15, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1996_07-12/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+p%C4%83rin%C8%9Bi%E2%80%9D&pg=304&layout=s, accesat la data de 15 august 2025.
 45. POP Ion, *Un certificat de autenticitate*, *Steaua*, anul LIX, nr. 1-2, 2010, p. 58, https://adt.arcanum.com/ro/view/Steaua_2009/?query=%E2%80%9DUltrasentimente+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=53&layout=s;
 46. POPA Marian, *Vocație și performanță*, *România literară*, anul XXXIV, nr. 27, 11-17 iulie 2001, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_2001_07-09/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+poezie+creator%E2%80%9D&pg=34&layout=s;
 47. RAICU Lucian, *Intuiție și implicare*, *Contemporanul*, nr. 18 (1799), 29 aprilie 1981, p. 12, https://adt.arcanum.com/ro/view/Contemporanul_1981_01-06/?query=%E2%80%9DIubi%C8%9Bi-v%C4%83+pe+tunuri%E2%80%9D&pg=226&layout=s;

48. RAICU Lucian, *Adrian Păunescu – Ultrasentimente*, *Gazeta literară*, anul XII, nr. 11 (574), joi, 11 martie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/GazetaLiterara_1965_01-06/?pg=83&layout=s;
49. R.B., *Noutăți editoriale*, *Jurnalul Național*, anul IX, nr. 2340, sâmbătă, 27 ianuarie 2001, p. 18, https://adt.arcanum.com/ro/view/JurnalulNational_2001_01/?query=%E2%80%9DVolumul+Meserie+mizerabil%C4%83%2C+sufletul+%E2%80%9D&pg=481&layout=s;
50. SÂNGEORZAN Zaharia, *Manifest pentru mileniul trei*, *Cronica*, anul XXI, nr. 37 (1076), 12 septembrie 1986, p. 4, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cronica_1986/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+Manifest+pentru+mileniul+trei%E2%80%9D&pg=371&layout=s;
51. SÂNGEORZAN Zaharia, *Versificând, mistificând...*, *Cronica*, anul XXIV, nr. 13 (1209), 31 martie 1989, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/Cronica_1989/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+volumul+Rezerva%C8%9Bia+de+zimbri%E2%80%9D&pg=122&layout=s;
52. SIMION Eugen, *Prometeu domestic*, *România literară*, anul XX, nr. 16, joi, 16 aprilie 1987, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1987_04-06/?query=%E2%80%9Dlocuri+comune+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=58&layout=s;
53. SORESCU Marin, *Cronică literară "Ultrasentimente"*, *Luceafărul*, anul IX, nr. 3 (162), 30 ianuarie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1965_01/?pg=13&layout=s;
54. SORESCU Marin, *Medicul de circă planetară Adrian Păunescu: „Manifest pentru sănătatea pământului”*, *Ramuri*, nr. 3 (201), martie 1981, p. 3, https://adt.arcanum.com/ro/view/Ramuri_1981/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+p%C4%83rin%C8%9Bi%E2%80%9D&pg=38&layout=s;
55. SORIANU Vlad, *Demnitatea marilor sentimente*, *Ateneu*, anul II, nr. 4, aprilie 1965, p. 13, https://adt.arcanum.com/ro/view/Ateneu_1965/?pg=49&layout=s.
56. STĂNESCU Constantin, *Adrian Păunescu: Ultrasentimente*, *Scânteia Tineretului*, anul XXI, seria II, nr. 4921, sâmbătă, 13 martie 1965, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/ScinteiaTineretului_1965_03/?pg=49&layout=s;
57. ȘTEFĂNESCU Alex., *Matritate*, *România literară*, anul XXI, nr. 1, 1 ianuarie 1988, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1988_01-03/?query=%E2%80%9Dvia%C8%9Ba+mea+e+un+roman++Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=3&layout=s;
58. ȘTEFĂNESCU Alex., *Poezia de atitudine*, *România literară*, anul XXI, nr. 52, joi 22 decembrie 1988, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1988_10-12/?query=%E2%80%9DLocuri+comune+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=267&layout=s;
59. ȘTEFĂNESCU Alex., *Note de lectură: „Într-adevăr” de Adrian Păunescu*, *Informația Bucureștiului*, anul XXXVI, nr. 10992, vineri, 3 martie 1989, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/InformatiaBucurestiului_1989_03_anul36/?query=%E2%80%9DVolumul+%C3%8Entr-adev%C4%83r+Adrian+P%C4%83unescu%E2%80%9D&pg=12&layout=s;
60. ȘTEFĂNESCU Alex., *Într-adevăr de Adrian Păunescu*, *Informația Bucureștiului*, anul XXXVI, nr. 10992, vineri, 3 martie 1989, p. 5, https://adt.arcanum.com/ro/view/InformatiaBucurestiului_1989_03_anul36/?query=%E2%80%9DVolumul+%C3%8Entr-adev%C4%83r%E2%80%9D&pg=12&layout=s;

61. ȘTEFĂNESCU Alex., *Poezia politică, România literară*, anul XIV, joi, 2 aprilie 1981, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiterara_1981_04-06/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+Iubi%C8%9Biv%C4%83+pe+tunuri%E2%80%9D&pg=10&layout=s;
62. ULICI Laurențiu, *Nostalgie pentru Alice, Luceafărul*, 4 noiembrie 1972, p. 6, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1972_02/?query=%E2%80%9DAventurile+extraordinaire+ale+lui+Hap+%C8%99i+Pap%E2%80%9D&pg=145&layout=s;
63. UNGHEANU Mihai, *Adrian Păunescu: Locuri comune, Luceafărul*, Anul XXX, nr. 48 (1333), sâmbătă, 28 noiembrie 1987, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1987_02/?query=%E2%80%9Dlocuri+comune%E2%80%9D&pg=173&layout=s;
64. UNGUREANU Cornel, *Adrian Păunescu, deocamdată, Orizont*, nr. 26 (696), iulie 1981, p. 2, https://adt.arcanum.com/ro/view/Orizont_1981/?query=%E2%80%9DManifest+pentru+s%C4%83n%C4%83tatea+p%C4%83m%C3%A2ntului%E2%80%9D&pg=202&layout=s;
65. VASILE Marian, *Maturitate creatoare, Ramuri*, nr. 11 (245), 15 noiembrie 1984, p. 7, https://adt.arcanum.com/ro/view/Ramuri_1984/?query=%E2%80%9DAdrian+P%C4%83unescu+natura%E2%80%9D&pg=188&layout=s;
66. VRÎNCEANU Dragoș, *Concentrare și comunicativitate în poezie, Luceafărul*, anul VI, nr. 22 (129), 26 octombrie 1963, p. 11, https://adt.arcanum.com/ro/view/Luceafarul_1963_02/?pg=94&layout=s;

F. Teze de doctorat consultate

1. MURARIU (PINTEA) Manuela, *Adrian Păunescu-studiu monografic*, teză de doctorat, Universitatea Tehnică din Cluj, filiala Baia Mare, consultată în biblioteca Filialei din Baia Mare la data de 04 aprilie 2025.